

Poperinge - Aansluiting centrum Haringe
op Roesbrugge (22.845)
Archeologienota / Bureauonderzoek

Tessa Beukelaar - van Gulik
Mark Groenhuijzen

VU
hbs

archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM



Zuidnederlandse Archeologische Notities

650

ZAA

Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845)

Archeologienota / Bureauonderzoek

Tessa Beukelaar – van Gulik
Mark Groenhuijzen

Zuidnederlandse Archeologische Notities

650

Amsterdam 2019
VUHbs archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUhbs archeologie, Amsterdam

COLOFON

Opdrachtgever: Aquafin NV
Project: Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845)
Uitvoerder: VUhbs archeologie
Plaats documentatie: VUhbs archeologie
Projectcode: 2019A241
Erkend archeoloog: Miel Schurmans (OE/ERK/Archeoloog/2015/00026)
Coördinaten: Noord: 27.383 / 180.197
Zuidwest; 26.655 / 178.312

Provincie, gemeente: West Vlaanderen, Poperinge

Uitvoering: december 2018 en januari 2019
Auteur: T. Beukelaar – van Gulik MA, dr. M.R. Groenhuijzen
Illustraties: T. Beukelaar – van Gulik MA
Omslagontwerp: M. Kriek

ISBN: 978-90-8614-627-7

Relevante thesauri termen: bureauonderzoek

©VUhbs archeologie, Amsterdam, januari 2019
De Boelelaan 1105
1081 HV AMSTERDAM

INHOUD

Colofon	2
1 INLEIDING	4
1.1 Kader en motivatie	4
1.2 Plangebied en geplande werkzaamheden	6
1.2.1 Aanleg DWA, RWA en Pompstations	6
1.2.2 Terrein voor grondverbetering	7
1.2.3 Wegeniswerken	7
1.2.4 Oppervlakte van het plangebied en ingreep	7
1.3 Bestaande situatie en bekende verstoringen	8
1.4 Archeologische voorkennis	9
1.5 Doel en vraagstelling van het onderzoek	9
1.6 Randvoorwaarden	11
1.7 Opzet van het rapport en motivatie bronnenmateriaal	11
2 BUREAUONDERZOEK (ASSESSMENT)	12
2.1 Aardkunde (landschap en bodem)	12
2.1.1 Geologische ontwikkeling	12
2.1.2 Reliëf en bodem binnen het plangebied	16
2.2 Archeologische en historische situatie	20
2.2.1 Archeologische situatie	20
2.2.2 Historische situatie	22
2.2.3 Luchtfotografie (Nieuwste Tijd situatie)	27
2.3 Archeologische verwachting / synthese	32
2.3.1 Aanleg riolering ter hoogte van de wegen en de wegeniswerken.	32
2.3.2 Pompstations	33
2.3.3 Werk aan Beken	33
2.3.4 Terrein voor grondverbetering	33
2.3.5 Conclusie	34
2.4 Samenvatting	34
3 LITERATUUR	36
4 LIJST VAN BIJLAGEN	37

1 INLEIDING

1.1 KADER EN MOTIVATIE

In opdracht van waterzuiveringsbedrijf Aquafin heeft VUHbs archeologie een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het project Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845) in de gemeente Poperinge (fig. 1.1 en 1.2). Binnen het plangebied zullen rioleringswerkzaamheden plaatsvinden, waarbij het centrum van Haringe wordt aangesloten op het rioolsysteem van Roesbrugge. Aansluitend zullen wegeniswerken uitgevoerd worden. Daarnaast wordt een terrein voor grondverbetering in gebruik genomen. Door de werken zullen de bodem en eventueel aanwezige archeologische resten worden verstoord.

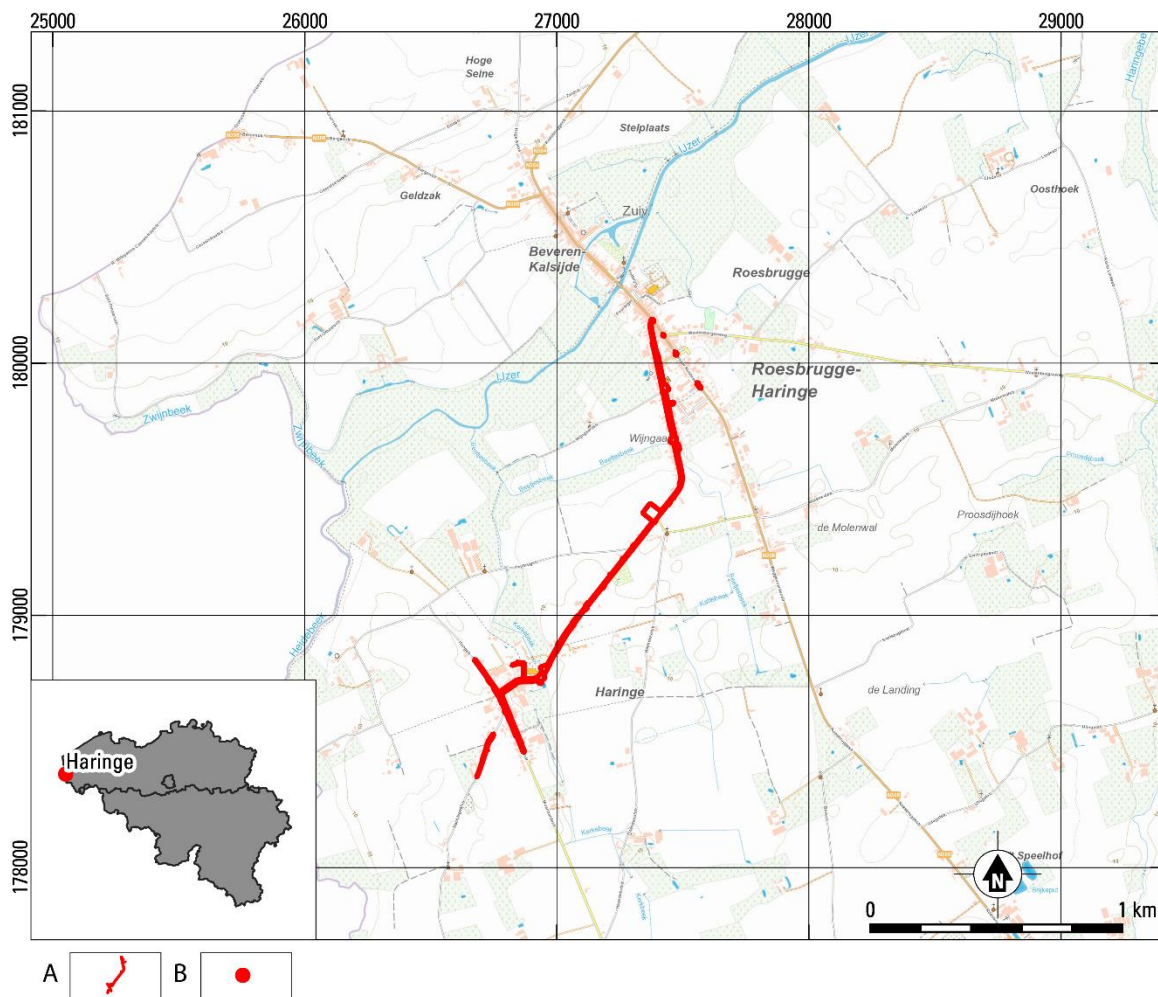


Fig. 1.1. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Locatie van het plangebied op de topografische kaart en de locatie van Haringe in België. Bron: wms.ngi.be/cartoweb.

A plangebied; B locatie gemeente.

Het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013, artikel 5.4.1 stelt dat bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met ingreep in de bodem een archeologienota wordt toegevoegd wanneer de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt, als het plangebied niet gelegen is in een archeologische zone, in een

beschermde archeologische site of opgenomen is in de vastgestelde inventaris van archeologische zones. Het plangebied en de oppervlakte van de ingrepen overschrijden deze criteria (zie *infra*).

De wijziging van het decreet op 5 jul 2017 geeft vrijstelling van de verplichting tot onderzoek bij werken aan lijninfrastructuur (niet gelegen in een archeologische zone of beschermd archeologische site) van meer dan 1000 m, waarbij de oppervlakte van de bodemingrepen buiten het gabarit de 1000 m² niet overschreden wordt. Deze wijziging is niet van toepassing op het plangebied.

Het plangebied is niet gelegen in een zone waarin geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.

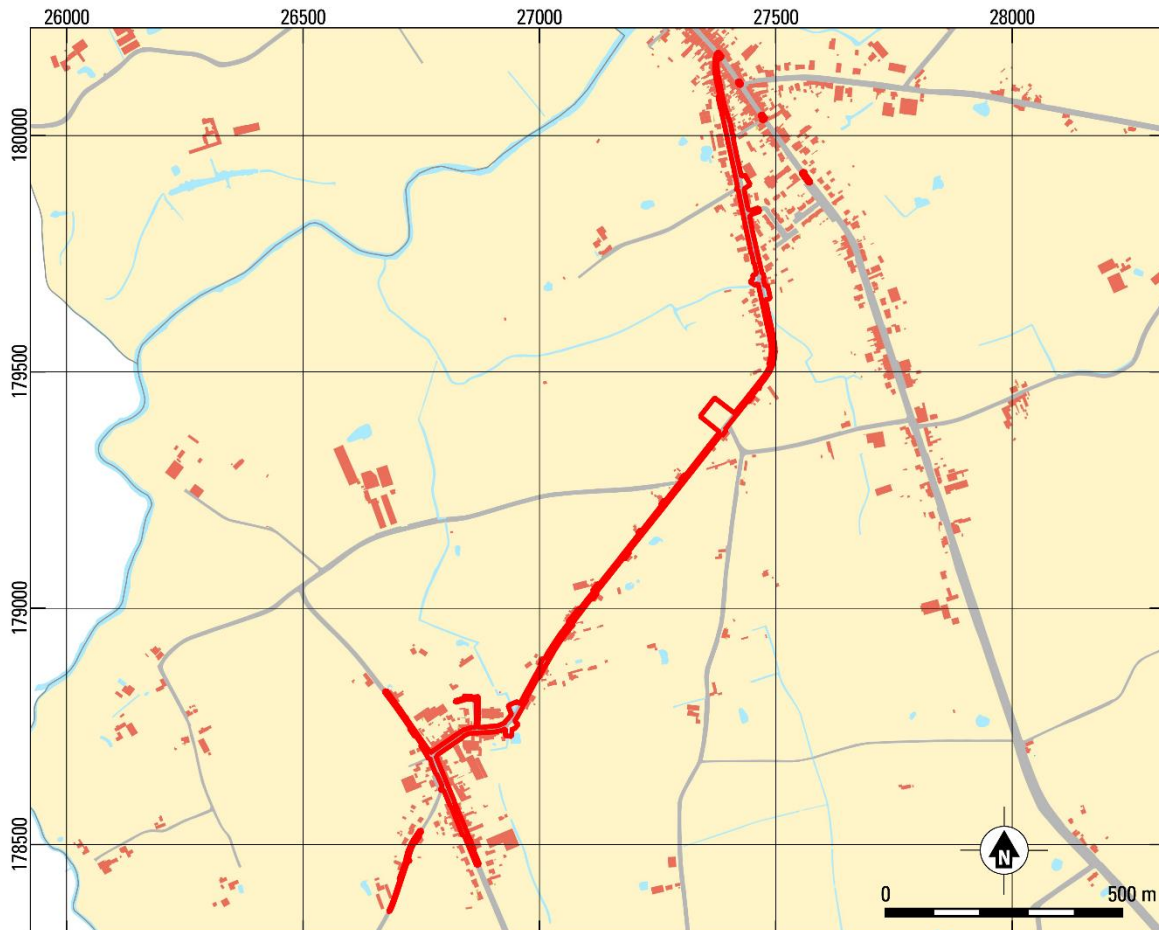


Fig. 1.2. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Locatie van het plangebied het Groot

Referentie Bestand. Bron: geopunt.be

A plangebied; B locatie gemeente.

1.2 PLANGEBIED EN GEPLANDE WERKZAAMHEDEN

Het plangebied is gelegen ter hoogte van de Haringestraat en beslaat de volledige lengte hiervan, vanaf het centrum van Roesbrugge in het noorden naar het centrum van Haringe in het zuiden. In het noorden ter hoogte van Roesbrugge worden tevens drie delen van de Prof, Rubbrechtstraat in gebruik genomen. Ter hoogte van Haringe worden tevens het Haringeplein en delen van de Hoogstraat, Moenaardestraat in gebruik genomen. Het zuidelijkste deel van het plangebied bevindt zich ter hoogte van de Nachtegaalstraat.

De IJzer is gelegen ten noorden en de Heidebeek ligt ten westen van het plangebied. De aftakkingen Beetjesbeek (ter hoogte van Roesbrugge) en Kerkebeek (ter hoogte van Haringe) doorsnijden het plangebied.

Binnen het plangebied wordt een gescheiden rioolstelsel aangebracht. Dit zal bestaan uit een DWA (droogweerafvoer) en een RWA (regenweerafvoer). Het hemelwater wordt hierbij gescheiden van het vuilwater en worden gescheiden afgevoerd. Het hemelwater zal afwateren in de Beetjesbeek en de Kerkebeek. Het vuilwater wordt aangesloten op het afvoersysteem van Roesbrugge. Ongeveer ter hoogte van het midden van het plangebied wordt een terrein in gebruik genomen voor grondverbetering. In bijlage 2 zijn gedetailleerde plannen te vinden van de geplande werkzaamheden binnen het plangebied. Hierin zijn alle plannen opgenomen, daar deze allen inzicht geven in de geplande werkzaamheden, de diepte en locatie van de aan te leggen leidingen, vaak ten opzichte van de al bestaande leidingen. In onderstaande tabel zijn de werkzaamheden samengevat en wordt een gemiddelde verstoringsdiepte weergegeven.

zone / straat	werkzaamheden	verstoringsdiepte
Prof. Rubbrechtstraat	Verwijderen terugslagklep, aanleg van nieuwe verbinding tussen de secundaire leiding en de hoofdleiding	Ca. 2.00 – 2.50 m
Haringestraat - Haringeplein Moenaardestraat	DWA-leiding, 250 - 400 mm, lengte 1901 m RWA-leiding, 300 - 700 mm, lengte 900 m Persleiding, 115 mm, lengte 524 m Terrein voor grondverbetering, ca. 2500 m ² Pompstation P1 Werkzone pompstation P1, ca. 300 m ² Pompstation P2 Werkzone pompstation P2, ca. 150 m ² Overstort O2	Ca. 1.70 – 3.60 m Ca. 1.30 – 2.50 m Ca. 1.70 – 2.80 m Ca. 0.80 m Ca. 5.40 m Ca. 0.30 – 0.40 m Ca. 3.80 m Ca. 0.30 – 0.40 m Ca. 3.00 m
Hoogstraat	Persleiding, 67 m RWA-leiding, 400 mm, lengte 24 m Pompunit PU1	Ca. 0.50 – 1.50 m Ca. 1.00 – 2.00 m Ca. 1.50 m
Nachtegaalstraat	DWA-leiding, 250 mm, lengte 179 m RWA-leiding, 400 mm, lengte 6 m	Ca. 1.30 – 2.00 m Ca. 0.70 – 1.40 m

Tabel 1.1. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Overzicht van de geplande werkzaamheden.

1.2.1 AANLEG DWA, RWA EN POMPSTATIONS

Voor de aanleg van de buizen binnen dit project gelden de algemene richtlijnen, zoals deze in bijlage 3 zijn opgenomen. Ter hoogte van de bestaande wegen wordt de werkzone echter beperkt tot de breedte

van de huidige wegenis, in het grootste gedeelte van het plangebied zelfs nog iets smaller en wordt maximaal een breedte van 4 meter breed opengelegd. Tevens geldt dat grindpalen zijn voorzien als fundering voor de pompstations en onder de rioleringen. De verstoring van deze grindpalen is meegenomen in de verstoringsdiepte die in tabel 1.1 is weergegeven.

1.2.2 TERREIN VOOR GRONDVERBETERING

Het perceel 888M, tegenover de Heybrugstraat aan de Haringestraat, wordt tijdens het project in gebruik genomen als terrein voor grondverbetering. Binnen dit perceel zal ca. 2500 m² ingezet worden. Hierbij zal ca. 0.30 – 0.40 m afgegraven worden. Het terrein zal daarna dienen voor de opslag van gronden en het materieel. Aangezien de ondergrond hierdoor mogelijk gecompacteerd wordt, dient de structuur van de bodem verbeterd te worden na afloop van de werken. Dit gebeurt door middel van diepploegen. Hierbij wordt eerst het terrein weer hersteld naar het huidige maaiveld. Daarna zal door middel van diepploegen de grond omgewoeld worden tot een diepte van ca. 80cm.

1.2.3 WEGENISWERKEN

Voor de werkzaamheden zullen de wegen geheel of gedeeltelijk afgebroken worden. Naderhand zullen deze worden opgewaardeerd. Hierbij worden verhoogde parkeerzones aangelegd en worden groenzones met bomen voorzien, voornamelijk bij het betreden van de bebouwde kom, waar de groenzones tevens een versmalling van de rijweg verzorgen.

1.2.4 OPPERVLAKTE VAN HET PLANGEBIED EN INGREEP

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 26061 m². De totale strekkende meter van het plangebied bedraagt 2823 m. Doordat de oppervlakte van het plangebied groter is dan 3000 m², de oppervlakte van de bodemingreep groter is dan 1000 m² en de werkzaamheden buiten het huidige gabarit plaatsvinden, is het volgens het nieuwe archeologiedecreet nodig een archeologienota bij de vergunningsvraag toe te voegen.

De kadastrale gegevens zijn weergegeven in tabel 1.2 en bijlage 4.

Kadastrale gegevens

Poperinge, 7e afdeling Roesbrugge - Haringe, sectie A
482H, 923W3, 921L2, 836F, 838N, 838P, 888M

Poperinge, 7e afdeling Roesbrugge - Haringe, sectie B
431A, 486D, 443E, 443D, 419F, 429D, 321A

Tabel 1.2. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Kadastrale gegevens. Bron: CadGIS Viewer.

1.3 BESTAANDE SITUATIE EN BEKENDE VERSTORINGEN

Op de bodembedekkingskaart is te zien dat het grootste gedeelte van het plangebied is afgedekt door autowegen. Kleine delen van het plangebied beslaan bestaande waterwegen en de daarbij behorende bomen, struiken en gras. Het terrein voor grondverbetering bevindt zich op een landbouwgebruiksperceel. Het perceel waar Pompstation 1 gelegen is, is afgedekt door gras en struiken.

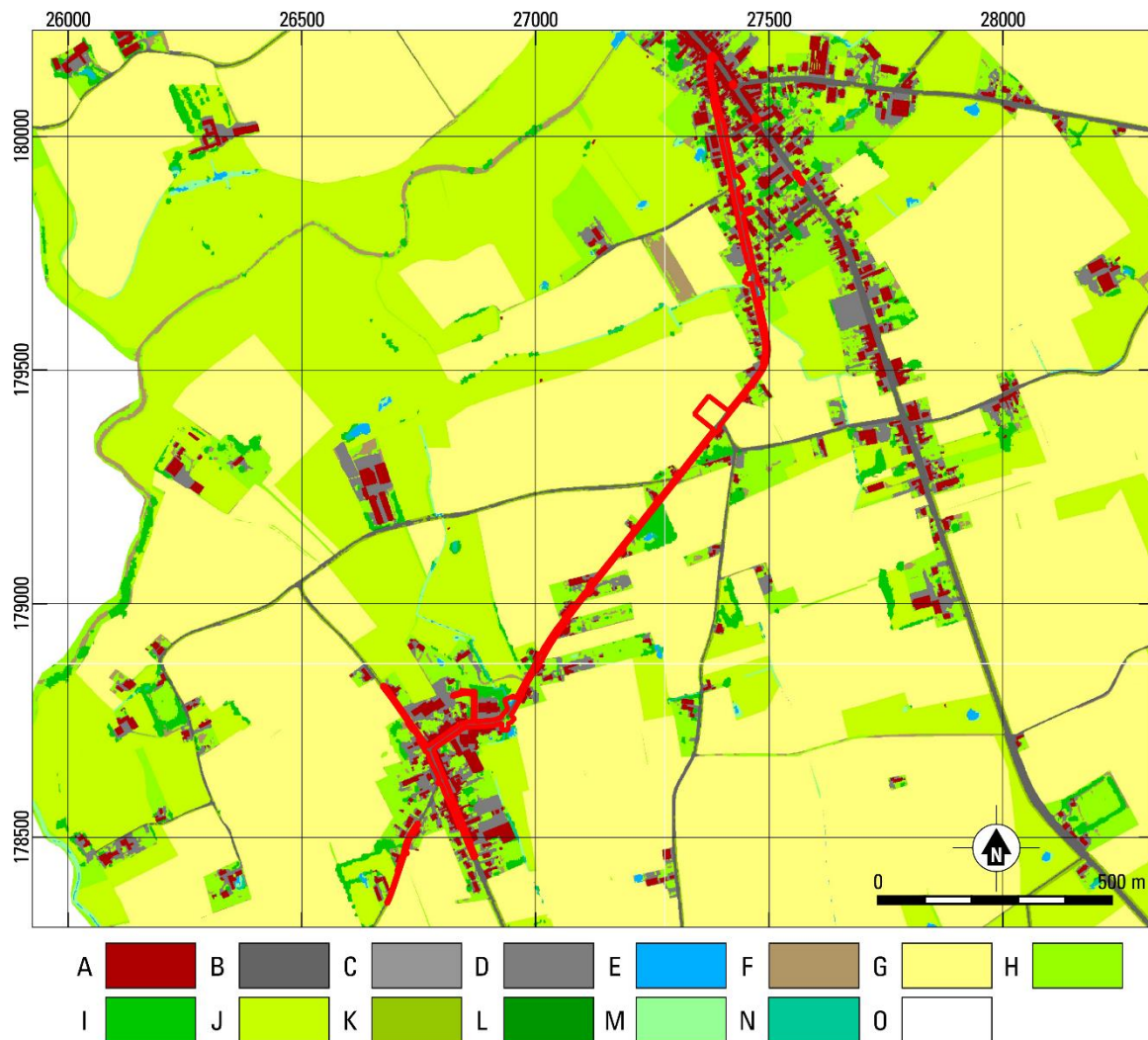


Fig. 1.3. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Uitsnede van de bodembedekkingskaart (2012). Bron: geopunt.be.

A gebouwen; B autowegen; C overig afgedekt; D spoorwegen; E water; F overig afgedekt; G akker; H gras / struiken; I bomen; J gras / struiken (landbouwgebruiksperceel); K gras / struiken (WBN); M gras / struiken (WTZ); N bomen (WTZ); O plangebied.

Het grootste gedeelte van het plangebied is al verstoord door de aanleg van de bestaande wegenis. Onder deze wegenis zijn echter nog meer verstoringen bekend. In bijlage 5 zijn gedetailleerde plannen aanwezig van de bestaande toestand binnen het plangebied. Hierin zijn tevens dwars- en typeprofielen opgenomen, daar deze inzicht geven in de ligging ten opzichte van de aan te leggen leidingen. De legenda die als openingspagina is opgenomen in bijlage 2 is tevens van toepassing op dit pakket kaarten. In bijlage 9 is een schematische weergave van de bestaande verstoringen opgenomen. In de plannen is te zien dat ter hoogte van de wegenis nutsleidingen en riolering aanwezig is. De zone van nutsleidingen die is

weergegeven op bijlage 9 is gebaseerd op de gedetailleerde plannen in bijlage 5. Daarnaast zijn de bestaande leidingen (weergegeven in het groen) daarop gebaseerd. Rondom deze leidingen is een buffer gemaakt om de minimale verstoring voor de aanleg van deze leidingen te bepalen. De buffer is nu gezet op 1 meter aan weerszijde van de bestaande leidingen. Deze minimale afstand is gebaseerd op de minimale sleuf breedte bij de aanleg zoals deze in bijlage 3 beschreven is en op basis van andere projecten van de huidige opdrachtgever. De buffer is dus gebaseerd op de huidige technieken. De verwachting is dat de verstoring groter is dan dit, aangezien het om leidingen die al langere tijd geleden zijn aangelegd. Het is echter niet bekend wanneer en met welke technieken die precies heeft plaatsgevonden.

De aanleg van deze leidingen en de nutsleidingen heeft de ondergrond ter hoogte van de wegenis al behoorlijk verstoord. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de bekende verstoringsdiepten van deze verstoringen.

zone / straat	Aanwezige verstoring	verstoringsdiepte
Prof. Rubbrechtstraat	Wegenis	Ca. 0.50 m
	Nutsleidingen	Ca. 1.00 – 1.50 m
	Riolering: 3 stuks ca. 300 - 1200 mm	Ca. 1.20 – 2.50 m
Haringestraat - Haringeplein Moenaardestraat	Wegenis	Ca. 0.50 m
	Nutsleidingen	Ca. 1.00 – 1.50 m
	Riolering 2 stuks. Ca. 300 – 600 mm	Ca. 1.20 – 2.30 m
Hoogstraat	Wegenis	Ca. 0.50 m
	Nutsleidingen	Ca. 1.00 – 1.50 m
	Riolering	Ca. 0.90 – 1.10 m
Nachtegaalstraat	Wegenis	Ca. 0.50 m
	Nutsleidingen	Ca. 1.00 – 1.50 m
	Riolering	Ca. 1.10 – 1.30 m

Tabel 1.3. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Overzicht van de bekende verstoringen.

1.4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het plangebied is niet eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het plangebied sluit wel aan op een twee-tal CAI-locaties, namelijk 76424 en 74619. Deze worden uitvoerig besproken in paragraaf 2.2.1.

1.5 DOEL EN VRAAGSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek als geheel is het opsporen en in kaart brengen van de eventueel in het plangebied aanwezige archeologische vindplaatsen. Allereerst dient door middel van het bureauonderzoek aan de hand van bestaande bronnen informatie verworven te worden over bekende of te verwachten archeologische resten en / of sporen.

De volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden:

- Zijn er aanwijzingen voor verstoringen binnen het plangebied? (paragraaf 1.3)
- Wat is de geologische opbouw van het plangebied? (paragraaf 2.1)

- Wat zijn de bekende en verwachte archeologische resten en / of sporen binnen het plangebied? Wat is bekend van het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van deze resten? (paragraaf 2.2)
- Wat is de impact van de geplande werkzaamheden? (paragraaf 2.3)

Na het uitvoeren van een bureauonderzoek zal bekend zijn of archeologische waarden aanwezig zijn en op welke manier deze waarden beschermd dienen te worden. Dit kan *in situ* als de waarden niet in gevaar komen door de geplande werkzaamheden of *ex situ* als de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

1.6 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een bureauonderzoek voor een ingreep in de bodem met uitgesteld vervolgonderzoek. De percelen binnen het plangebied zijn op het moment van bureauonderzoek niet toegankelijk, waardoor iedere vorm van vervolgonderzoek in uitgesteld traject plaats zal vinden. Dit geldt voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (landschappelijke boringen) en vervolgonderzoek met ingreep in de bodem (verkennende en waarderende archeologische boringen, proefputten en proefsleuven).

1.7 OPZET VAN HET RAPPORT EN MOTIVATIE BRONNENMATERIAAL

De verslaglegging is per uitgevoerd onderdeel van het onderzoek samengesteld. In hoofdstuk 2 zullen de resultaten (assessment) van het bureauonderzoek worden beschreven. Hierbij zal eerst de geologische ontwikkeling voor het plangebied besproken worden alsmede de bodemontwikkeling. Daarna zal de archeologische en historische situatie geschetst worden aan de hand van een historisch kaart materiaal en literatuur. Voor wat betreft de historische gegevens is gebruik gemaakt van de beschikbare literatuur - voornamelijk online (zie literatuur). De historische cartografische bronnen (Massekaart, Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen, Vandermaelenkaart, Popp-kaart) zijn geraadpleegd via de raadpleegdienst voor historische cartografie (Agiv). De bodemkundige kaarten zijn geraadpleegd op de website www.dov.vlaanderen.be. De bekende archeologische gegevens zijn opgezocht op de Centrale Archeologische Inventaris. Daarnaast is gebruik gemaakt van Cartesius.be om het historisch kaartmateriaal waar nodig aan te vullen.

De afgebeelde kaarten zijn vervaardigd in QGIS en weergegeven in Lambert 1972 projectiesysteem.

2 BUREAUONDERZOEK (ASSESSMENT)

2.1 AARDKUNDE (LANDSCHAP EN BODEM)

2.1.1 GEOLOGISCHE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt in het dal van de IJzer, aan de flank van de zuidelijk gelegen Zuid-West-Vlaamse heuvelrug, die het interfluvium vormt tussen de IJzer en de Leie. Deze heuvelrug wordt ontwaterd door een aantal beekdalen. Hiertoe behoren de dalen van de Kerkebeek en de Beetjesbeek die het plangebied doorsnijden.

De top van het Tertiaire substraat in de omgeving van het plangebied bestaat volgens de Tertiairgeologische kaart (fig. 2.1) uit afzettingen van de Formatie van Tielt. Voor het grootste deel betreft dit het Lid van Kortemark (TtKo), voornamelijk bestaande uit grijze tot groengrijze, zeer fijnzandige, grove silt. De Formatie van Tielt is gevormd in een marien milieu tijdens de eindfase van het Ieperiaan (Vroeg-Eoceen, circa 50 miljoen jaar geleden).¹ In het dal van de IJzer zijn de afzettingen van de Formatie van Tielt geërodeerd, en komen oudere afzettingen van het Lid van Aalbeke binnen de Formatie van Kortrijk (KoAa) aan de top van het Tertiaire substraat voor. Deze bestaan uit vrijwel uitsluitend zeer fijnsiltige klei. De Formatie van Kortrijk is eveneens afgezet in een marien milieu tijdens het Ieperiaan (Vroeg-Eoceen, circa 52 miljoen jaar geleden).² Binnen het plangebied ligt de top van het Tertiaire substraat tussen 5 en 15 m onder maaiveld, met de grootste dikte in het dal van de IJzer.³

¹ Laga *et al.* 2001, 140; Jacobs/De Ceukelaire 2002, 22-27.

² Laga *et al.* 2001, 139-140; Jacobs/De Ceukelaire 2002, 27-28.

³ Jacobs/De Ceukelaire 2002, 16.

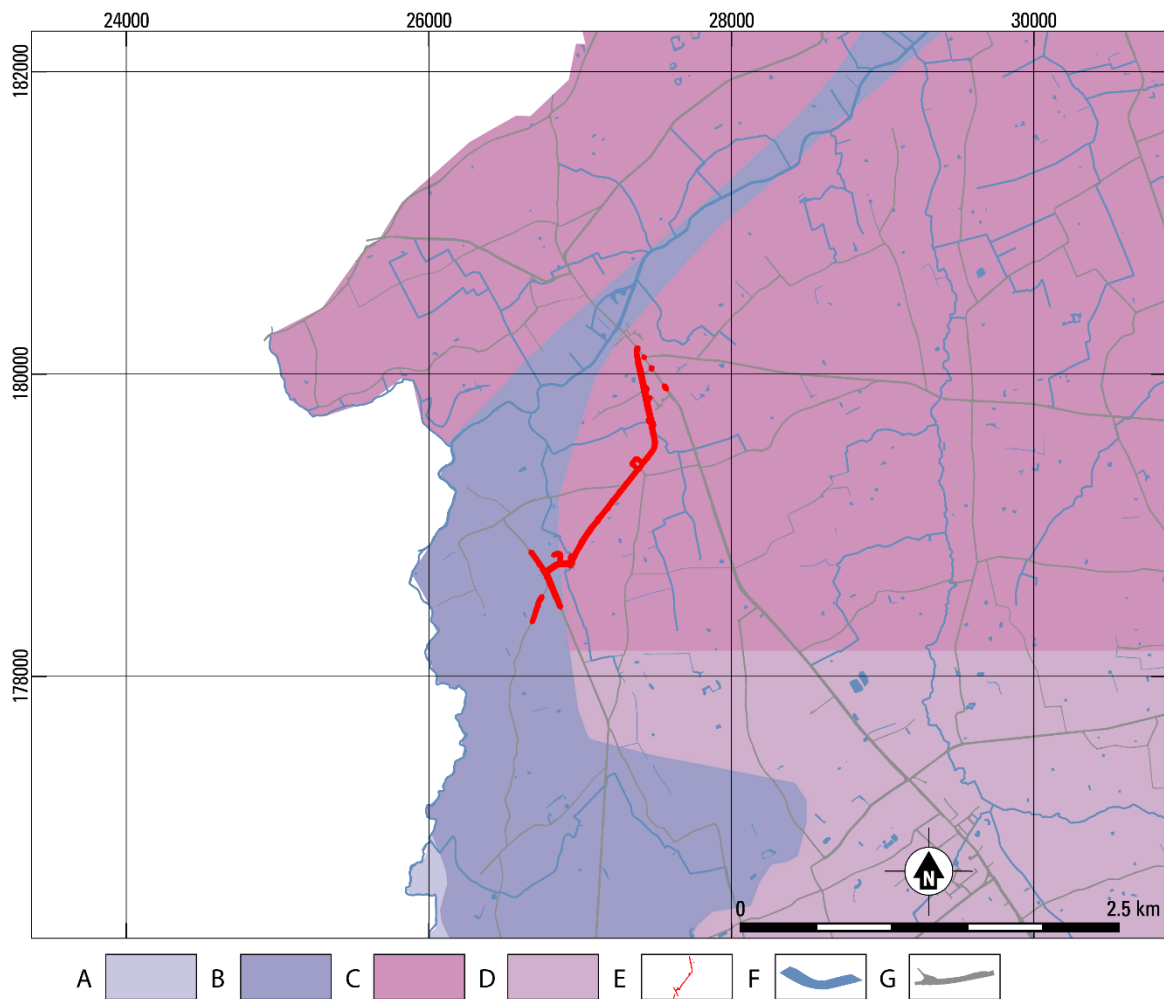


Fig. 2.1. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Uitsnede van de Tertiaire geologische kaart.
Bron: dov.vlaanderen.be.

A Formatie van Kortrijk, Lid van Moen; B Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke; C Formatie van Tielt, lid van Kortemark; D Formatie van Tielt; E plangebied; F water; G wegen.

Circa 1.8 miljoen jaar geleden werd het Tertiair opgevolgd door het Kwartair. Deze geologische periode wordt gekenmerkt door een afwisseling van koudere en warmere perioden, de zogenaamde glacialen en interglacialen. Deze Kwartaire afzettingen hebben het Tertiaire substraat over grote delen van Vlaanderen afgedekt. De meeste bewaard gebleven Kwartaire afzettingen dateren uit de laatste ijstijd, het Weichseliaan (circa 116.000–11.700 jaar geleden) en de huidige warme periode, het Holoceen (vanaf 11.700 jaar geleden). Oudere Kwartaire afzettingen zijn door erosie grotendeels verdwenen. Aan de hand van geologische profieltypen wordt op de Quartairgeologische kaart (fig. 2.2) inzicht gegeven in de verspreiding van de Kwartaire afzettingen. Hier is te zien dat het plangebied ligt verspreid over profieltypen 1, 3, 3a, 12 en 12a.

Profieltype 1 houdt in dat de gehele Kwartaire sequentie bestaat uit eolische afzettingen die zijn gevormd tijdens het Weichseliaan. Deze eolische pakketten zijn ontstaan als gevolg van verdroging van het landschap en een gebrek aan vegetatie, waardoor sediment tijdens deze ijstijd op grote schaal door de wind verplaatst kon worden en als een deken over het landschap is afgezet. Lokaal kunnen deze afzettingen nog als colluvium zijn verschoven tijdens het Weichseliaan of pas tijdens het Holoceen. Binnen Vlaanderen kennen de eolische afzettingen grofweg van noord naar zuid een verloop van zand,

naar zandleem tot leem. In de omgeving van het plangebied bestaan de eolische afzettingen voornamelijk uit zandleem. Dit dekzandpakket wordt gerekend tot de Formatie van Gent (Gt).⁴

Bij profieltype 3 is er sprake van fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan, plaatselijk mogelijk afgedekt door de bovengenoemde Weichseliaanse afzettingen. Bij profieltype 3a wordt deze opeenvolging nog afgedekt door fluviatiele afzettingen uit het Holoceen. Deze laatstgenoemde afzettingen worden onder meer ook aangetroffen in beekdalen op de dekzandgebieden, waar ze bijvoorbeeld zijn gekarteerd als profieltype 1a. De Weichseliaanse fluviatiele afzettingen zijn voornamelijk zandig, al komen plaatselijk ook lemige afzettingen voor. Ze worden gerekend tot de Formatie van Eeklo (El).⁵ De Holocene fluviatiele afzettingen zijn sterk heterogeen; ze variëren van zuiver zand, kleiig of leemhoudend zand, zandige of lemige klei tot zware klei. Daarnaast kan ook veen voorkomen. Deze afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Arenberg (Ab).⁶

Het plangebied wordt opvallend doorsneden door een zone met profieltype 12. Dit betreft een landinwaartse uitloper van een complex van getijdenafzettingen en overstromingsvlakteafzettingen, bestaande uit opeenvolgingen van zandige, siltige en kleiige lagen. Ze zijn gevormd tijdens de warme periode voor het Weichseliaan, het Eemiaan (126.000-116.000 jaar geleden). Deze afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Oostende (Ot), en zijn bij profieltype 12 nog afgedekt door de hierboven reeds beschreven eolische afzettingen uit het Weichseliaan.⁷ Bij profieltype 12a is er ook nog een afdekking door Holocene fluviatiele afzettingen; dit betreft de beekdalen die de heuvelrug ontwateren.

⁴ Gullentops *et al.* 2001, 162; Bogemans/Baeteman 2006, 14.

⁵ Gullentops *et al.* 2001, 160-161; Bogemans/Baeteman 2006, 12-14.

⁶ Gullentops *et al.* 2001, 161; Bogemans/Baeteman 2006, 17.

⁷ Gullentops *et al.* 2001, 156; Bogemans/Baeteman 2006, 12.

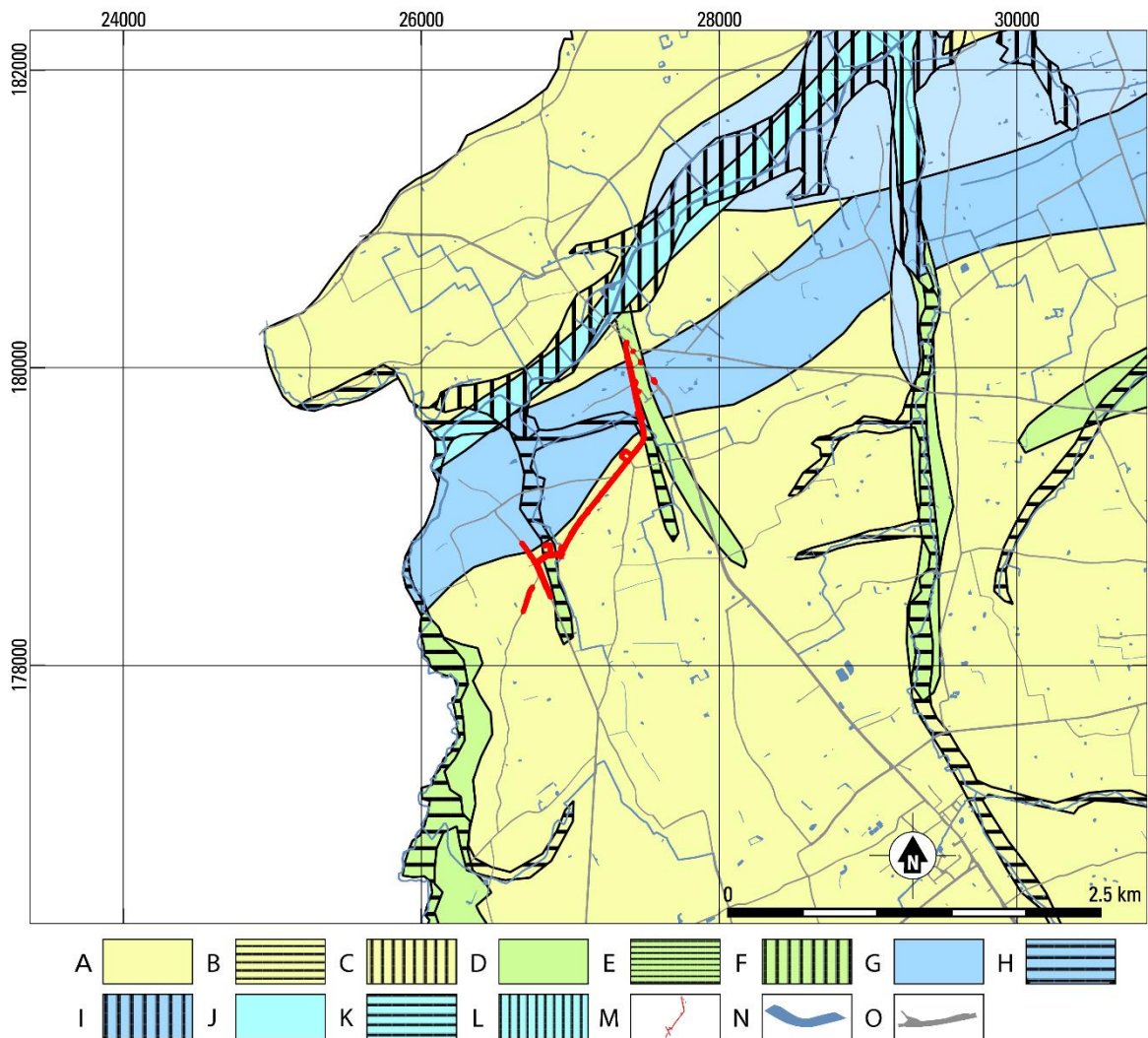


Fig. 2.2. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Uitsnede van de Quartair geologische kaart. Bron: dov.vlaanderen.be

A profieltype 1: eolische afzettingen (zand/zandleem) uit het Weichselien en mogelijk Vroeg-Holoceen; B profieltype 1a: profieltype 1 afgedekt door holocene fluviatiele afzettingen; C profieltype 1c: profieltype 1 afgedekt door holocene getijdenafzettingen; D profieltype 3: eolische afzettingen uit het Weichselien en mogelijk Vroeg-Holoceen op fluviatiele afzettingen uit het Weichselien; E profieltype 3a: profieltype 3 afgedekt door holocene fluviatiele afzettingen; F profieltype 3c: profieltype 3 afgedekt door holocene getijdenafzettingen; G profieltype 12: eolische afzettingen uit het Weichselien en mogelijk Vroeg-Holoceen op getijdenafzettingen uit het Midden-Pleistoceen; H profieltype 12a: profieltype 12 afgedekt door holocene fluviatiele afzettingen; I profieltype 12c: profieltype 12 afgedekt door holocene getijdenafzettingen; J profieltype 13: eolische afzettingen uit het Weichselien en mogelijk Vroeg-Holoceen op fluviatiele afzettingen uit het Weichselien op getijdenafzettingen uit het Eemien; K profieltype 13a: profieltype 13 afgedekt door holocene fluviatiele afzettingen; L profieltype 13c: profieltype 13 afgedekt door holocene getijdenafzettingen; M plangebied; N water; O wegen.

2.1.2 RELIËF EN BODEM BINNEN HET PLANGEBIED

De hoogtekaart van de omgeving van het plangebied (fig. 2.3) laat het kenmerkende reliëf van het dal van de IJzer in de omgeving van het plangebied goed zien, evenals de beekdalen die vanuit de zuidelijk gelegen heuvelrug op de IJzer afwateren. Het laagste punt van het plangebied bevindt zich in het noordelijke uiteinde op circa 7.2 m TAW. Dit loopt op tot circa 12.6 m TAW in het uiterste zuiden van het plangebied (fig. 2.4).

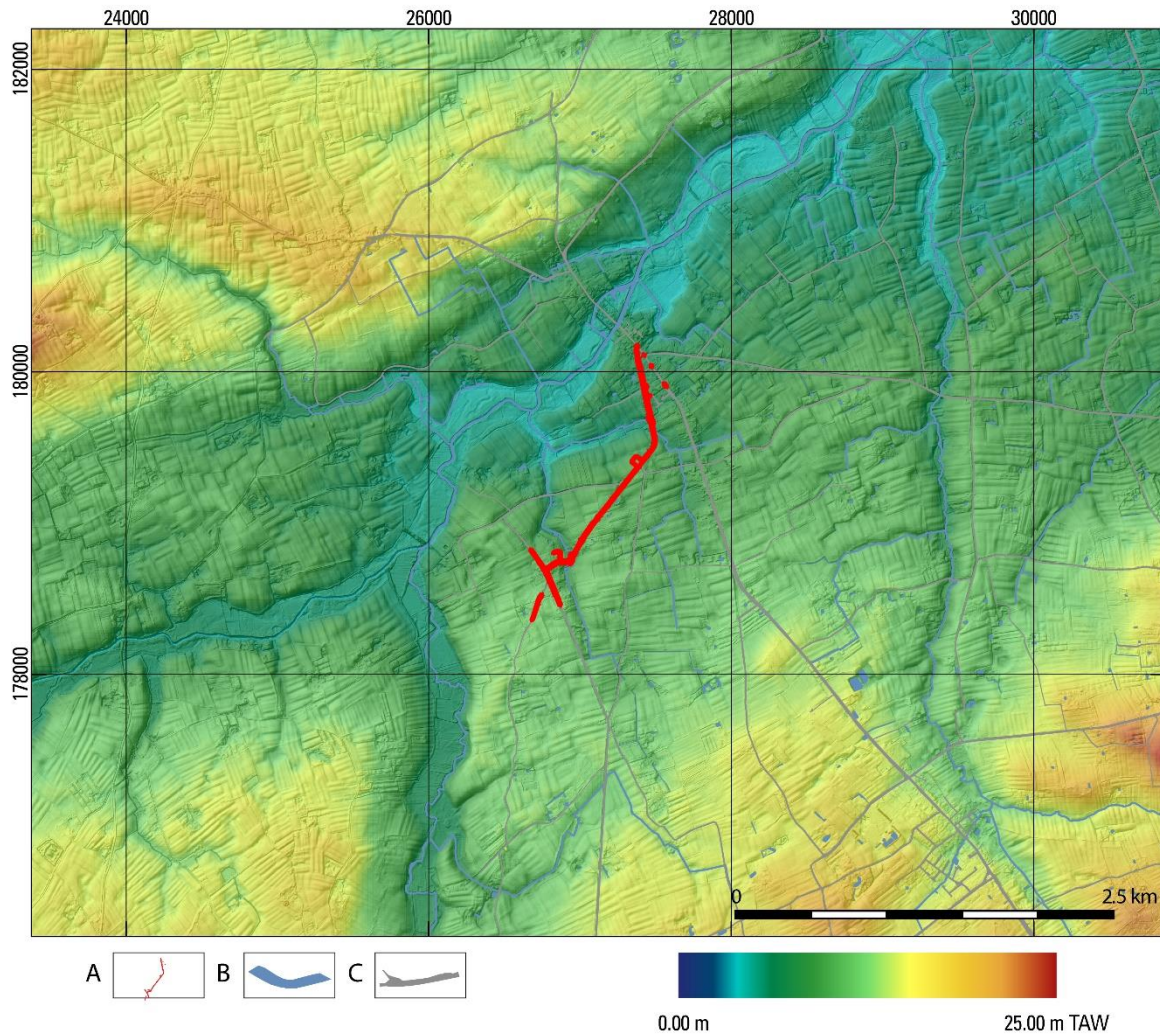


Fig. 2.3. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Uitsnede van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II. Bron: dov.vlaanderen.be
A plangebied; B wegen; C water.

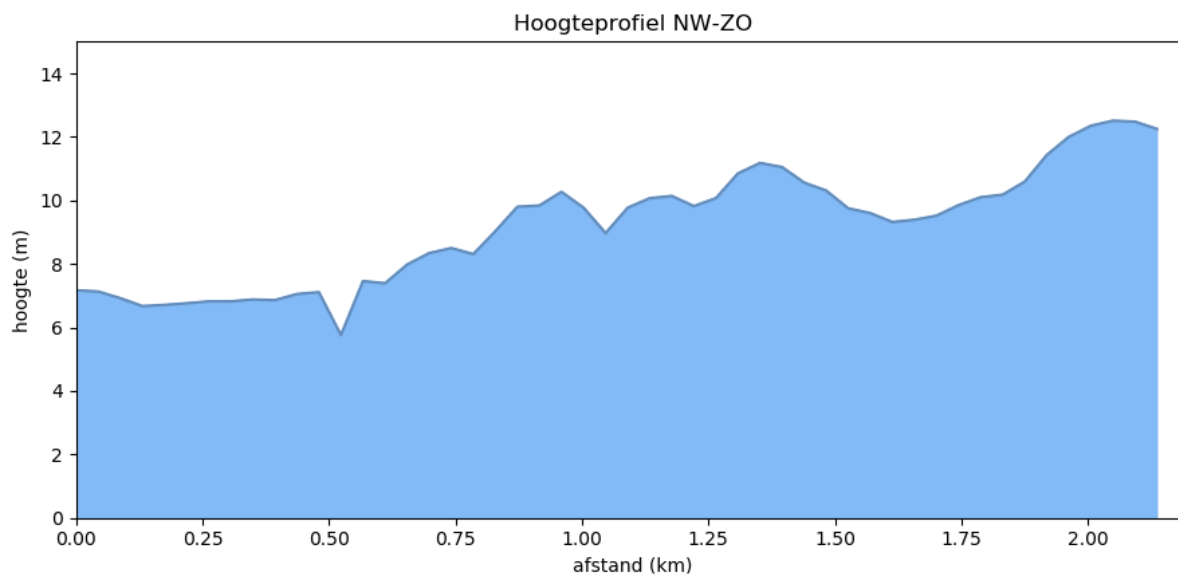


Fig. 2.4. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Hoogteverloop. Bron: geopunt.be

Op de Bodemkaart Vlaanderen (fig. 2.5) is te zien dat de ondergrond van het plangebied ten dele is gekarteerd een bebouwde zone (0B). Dit betekent dat de gronden in zulke mate door de mens verwerkt zijn dat het oorspronkelijke bodemprofiel gewijzigd of zelfs geheel verdwenen kan zijn. Dit is ook het geval voor de zones die zijn gekarteerd als verdwenen bewoningen (0C); hier zijn geïsoleerde woningen en hoeven inmiddels verlaten en gesloopt, maar de voormalige bewoning kan het oorspronkelijke bodemprofiel wel gewijzigd hebben.⁸

Buiten de gronden met sterk antropogene invloed, bestaat de natuurlijke bodemopbouw voornamelijk uit (eventueel zwak gleyige) zandleemgronden met textuur-B-horizont (bodemtype Lba-Lca). Deze bodem is typisch grijsbruin van kleur, heeft een 30-60 cm dikke A-horizont die rust op een bruine, duidelijk meer kleihoudende textuur-B-horizont. Deze B-horizont kan tot dieper dan 125 cm reiken.⁹ Nabij de beekdalen komen ook zwak tot matig gleyige zandleemgronden voor zonder profielontwikkeling (bodemtype Lcp-Ldp). Hier is profielontwikkeling grotendeels voorkomen door de natheid van de ondergrond; vaak zijn deze gronden ook wat kleiiger dan de zandleemgronden rondom het beekdal.¹⁰

In de beekdalen van de Kerkebeek en de Beetjesbeek komen afwijkende bodemtypen voor. In het dal van de Kerkebeek zijn sterk gleyige zandleemgronden met een reductiehorizont gekarteerd (bodemtype Lep). Roestvlekken komen reeds voor vanaf de bouwvoor, en vanaf ongeveer 100 cm onder maaiveld is het zandleem grijs tot blauwgrijs van kleur als gevolg van reductie onder een permanent hoge grondwatertafel.¹¹ In het dal van de Beetjesbeek zijn poldergronden gekarteerd (bodemtype o.P3). Hier rust een gebroken kleilaag op 20-60 cm onder maaiveld op het zandlemige pakket.¹²

Op de potentiële bodemerosiekaart (fig. 2.6) is te zien dat het plangebied grotendeels niet is gekarteerd, waarschijnlijk vanwege de ligging onder de weg en in de bebouwde zone. Op basis van de omliggende percelen kan echter gesteld worden dat het potentieel voor bodemerosie vermoedelijk als laag tot zeer laag beschouwd kan worden, als resultaat van een stabiele ligging in het dal van de IJzer met relatief zwak reliëf.

⁸ T'Jonck 1959, 54-55; Van Ranst/Sys 2000.

⁹ T'Jonck 1959, 36-40; Van Ranst/Sys 2000.

¹⁰ T'Jonck 1959, 46-48; Van Ranst/Sys 2000.

¹¹ T'Jonck 1959, 48-49; Van Ranst/Sys 2000.

¹² T'Jonck 1959, 65-66; Van Ranst/Sys 2000.

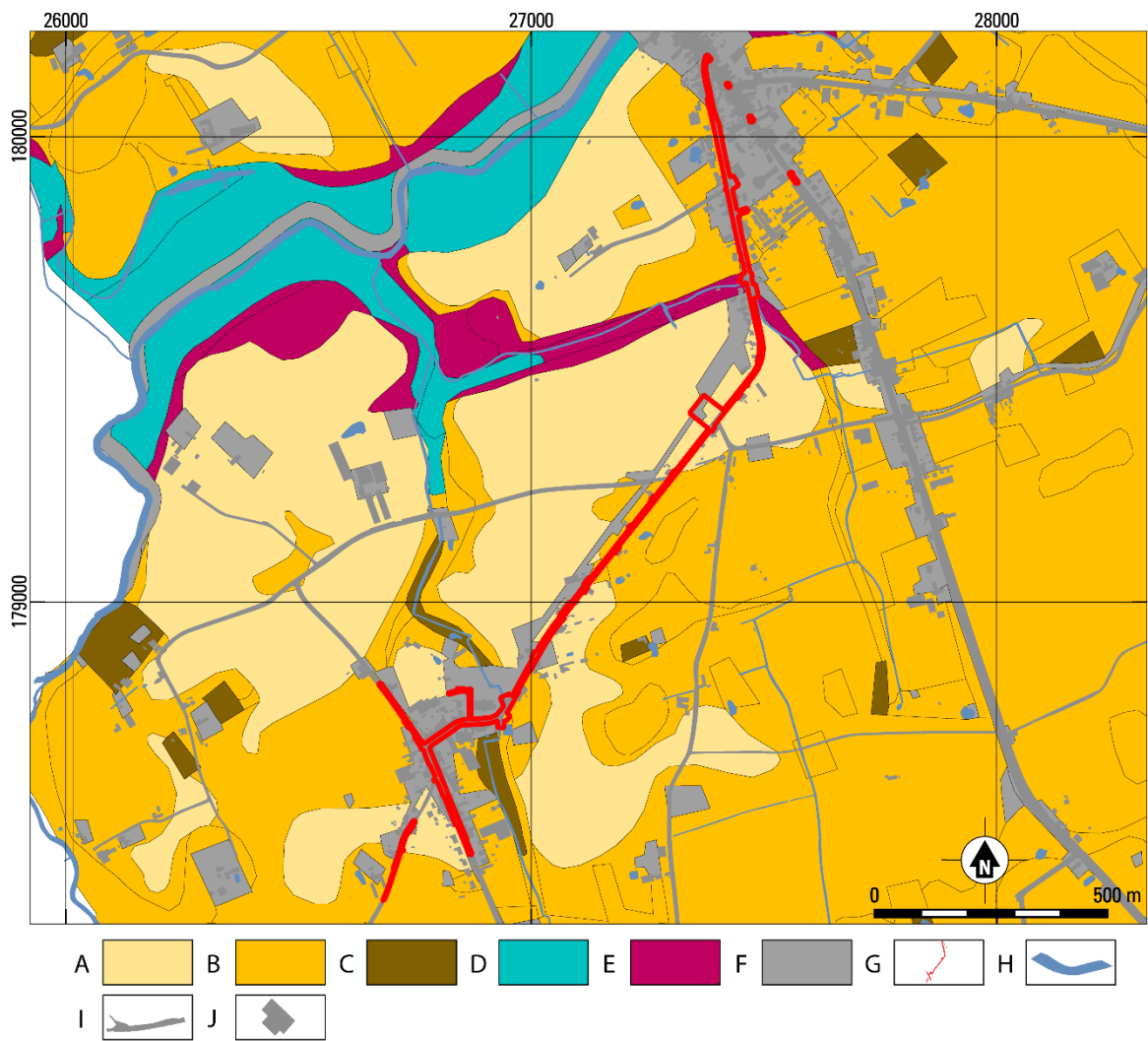


Fig. 2.5. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Uitsnede van de bodemkaart Vlaanderen.
 Bron: dov.vlaanderen.be
 A droog zandleem; B vochtig zandleem; C nat zandleem; D poelgrondpolders; E overdekt pleistocene gronden; antropogeen

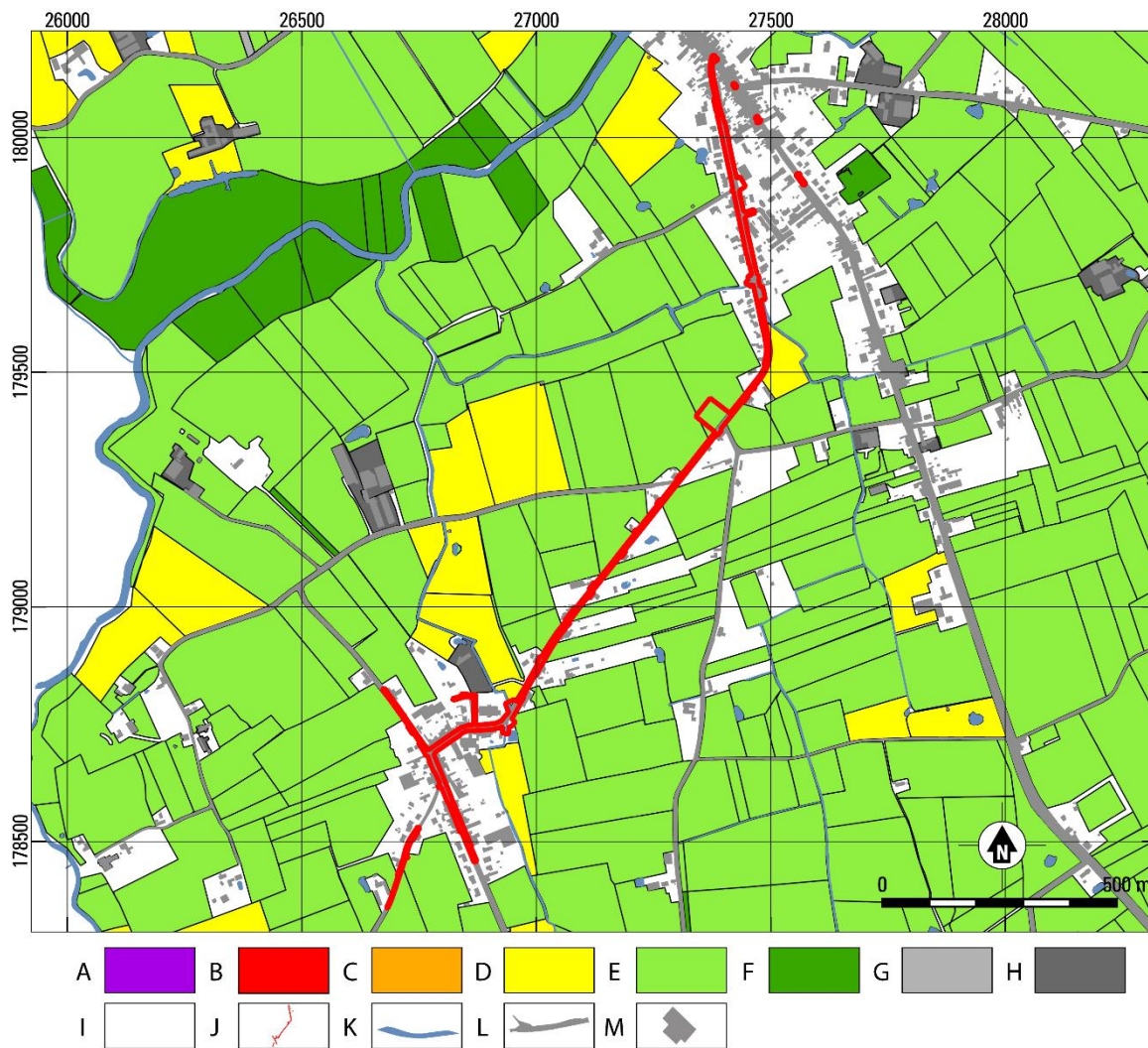


Fig. 2.6. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Uitsnede van Potentiële Erosiekaart per perceel 2018. Bron: dov.vlaanderen.be

A zeer hoog; B hoog; C gemiddeld; D laag; E zeer laag; F verwaarloosbaar; G bijzondere strook; H niet van toepassing; I geen info; J plangebied; K water; L wegen; M gebouwen.

2.2 ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUATIE

2.2.1 ARCHEOLOGISCHE SITUATIE

In de onderstaande tabel worden de CAI-locaties in de omgeving van het plangebied weergegeven. Deze zijn tevens terug te vinden op figuur 2.7. Hieruit blijkt dat de omgeving van het plangebied vooral bestaat uit sites met walgrachten. Echter is de bron of onderzoeksmethode van deze vaststellingen niet gekend. Twee van deze sites sluiten aan op het plangebied, namelijk 76424 en 74619.

Verder is er weinig bekend in de directe omgeving van het plangebied. Er zijn enkele losse vondsten gedaan met een metaaldetector. Een van deze betreft een Romeinse stuk aardewerk. Het ander een niet nader te dateren groen stuk vensterglas.

CAI-locatie	datering	klasse	omschrijving
73933	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
73941	Late Middeleeuwen	Religie	Abdij O.-L.-V. Ter Plant, voormalig kanunnikenabdij. Van de abdij zijn geen zichtbare structuren meer bewaard gebleven.
74611	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74612	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74613	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74614	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74615	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74616	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74617	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74618	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74619	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74620	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74621	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74622	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74623	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74624	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
74628	Late Middeleeuwen	Bewoning	Site met Walgracht
76424	Volle Middeleeuwen	Religie	Parochiekerk St.-Martinus Er zijn resten bekend van een Romaanse voorganger, het betreft enkele funderingen en eveneens een romaanse krypte
	Romeinse tijd	Losse vondst	Dakpannen als recuperatiemateriaal
77104	Onbepaald	Losse vondst	Geblazen groen vensterglas
207663	Late Middeleeuwen	Losse vondst	Een Brugse zilveren maille aangetroffen met metaaldetectie
217490	Romeinse tijd	Losse vondst	Bij metaaldetectie is mogelijk een pootje van een Romeinse schaal aangetroffen met versiering.

Tabel 2.1. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). CAI-locaties in de omgeving van het plangebied.

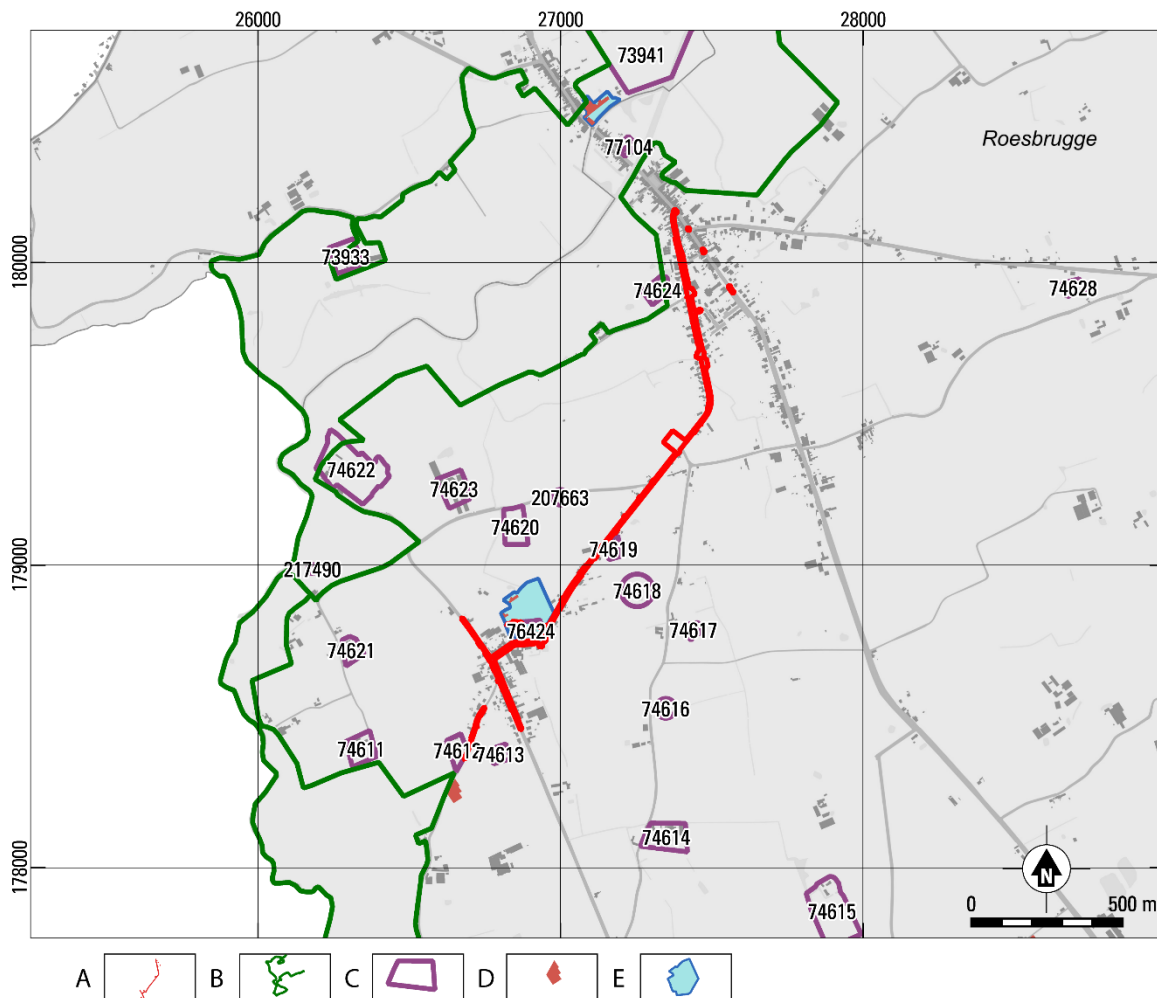


Fig. 2.7. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Aanduiding van de locaties uit de Centrale Archeologische Inventaris en andere vastgestelde inventarissen in de omgeving van het plangebied. Bron: CAI en geo.onroerenderfgoed.be

A plangebied; B landschapsatlasrelict; C CAI-locatie; D Beschermd monument; E beschermd dorpsgezicht.

De Dorpskern van Haringe is een beschermd stads- of dorpsgezicht.¹³ Hieronder vallen een aantal beschermde monumenten, onder andere twee hoeven daterend van de 17de eeuw, waarvan een met dwarsschuur. Tevens behoren de Parochiekerk Sint-Martinus met bijbehorende pastorie tot dit beschermd stads- of dorpsgezicht. In archiefstukken wordt een brand gemeld van de kerk in 1071, 1123 en 1297. Daarna is de kerk in 1308 herbouwd.¹⁴ Wanneer ze precies gebouwd is, is niet gekend. Tijdens een archeologische onderzoek zijn funderingen van een Romaanse voorganger gevonden. Na de beeldenstorm is deze kerk nog grootschalig verbouwd. Tevens zouden er sporen daterend uit de Romeinse tijd zijn aangetroffen bij opgravingen in de kerk.

De begrenzing van het beschermde stads- of dorpsgezicht is alleen gelegen ten noorden/westen van de Haringestraat. Echter is deze straat pas in de 19e eeuw tot stand gekomen en heeft deze de ontwikkeling van het dorp danig verandert. Het is daarom aannemelijk dat het dorp zich ook ten zuiden/oosten van de Haringestraat uitstreckte. De Haringestraat vormt hier een scheiding die bij de oorsprong van dit dorp nog niet aanwezig was, zoals ook zal blijken uit de historische kaarten. In de Cultuurhistorische atlas van

¹³ <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/14077>

¹⁴ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/31395> en <http://www.dekroniekenvandewesthoek.be/het-erfgoed-van-haringe/> en <http://www.haringe.be/historiek&.htm>

de Westhoek wordt beschreven dat ten oosten van de kerk een residentiele site heeft gelegen. Dit komt overeen met een site met walgracht die op de historische kaarten een de oostzijde van de Haringestraat is opgetekend.¹⁵

Verder is op figuur 2.7 aangeduid dat de IJzervallei onderdeel is van landschapsatlas. De waternaam wijst op heftig bewegend water.¹⁶ De gebieden direct grenzend aan de IJzer staan bekend als nat en worden eigenlijk alleen gebruikt als grasland. Daarnaast is de IJzer sterk ingesneden in het landschap, waardoor nederzettingen vooral ontstaan aan de randen van deze insnijding. Sommige nederzettingen, zoals Roesbrugge-Haringe, zijn ontstaan bij een brugovergang over de IJzer. Ter hoogte van Haringe vloeien de Heydebeek en de IJzer samen. Langs deze beek die verder de grens van België en Frankrijk vormt zijn meerdere silexfragmenten aangetroffen.¹⁷

2.2.2 HISTORISCHE SITUATIE

Roesbrugge – Haringe is ontstaan als twee aparte dorpcentra, die worden samengevoegd in 1857. Haringe wordt voor het eerst vermeld in 899. De naam stamt af van de Germaanse naam Hari, waarmee ‘toebehorend aan Hari’ wordt bedoeld.¹⁸ Onder de aanvoering van de bisschop van Terwaan wordt voor de verspreide bevolking een kerkgebouw gebouwd ter hoogte van Haringe. Daarmee zou Haringe het religieuze centrum blijven.¹⁹

Roesbrugge is ontstaan bij een brugovergang die door een Rohard is aangelegd. *Ponte de Rohardi* wordt voor het eerst vermeld in 1183. Het duidt op een persoonsnaam Roeder of Rohart, die zowel sterk als roem betekenen.²⁰ Pas als in de 13de eeuw het kasteel aan de linkeroever van de IJzer wordt betrokken groeit de nederzetting. Door zijn ligging aan de IJzer groeit deze nederzetting uit als handel en nijverheidscentrum. Tevens zal dit het administratieve centrum van de samengevoegde nederzetting worden.²¹ Op de kaart in de Cultuurhistorische atlas staat een mogelijke vesting aan geduid. Het is onduidelijk waarop deze loop of de aanwezigheid gebaseerd is.²² De loop komt nu overeen met het noordelijke deel van het plangebied, ongeveer ter hoogte van Haringestraat 3 en 5, Prof. Rubbrechtstraat 28 en 30.

Hieronder zijn worden de historische kaarten besproken. In de nota zijn kleine figuren opgenomen. In bijlage 8 zijn grotere versies van de historische kaarten beschikbaar.

¹⁵ Termote 2011, 114.

¹⁶ Kempeneers 2016, 147.

¹⁷ <https://haringesite.wordpress.com/over/>

¹⁸ Debrabandere 2010, 98.

¹⁹ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121295>.

²⁰ Debrabandere 2010, 212-213.

²¹ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121295>.

²² Termote 2011, 186-187.

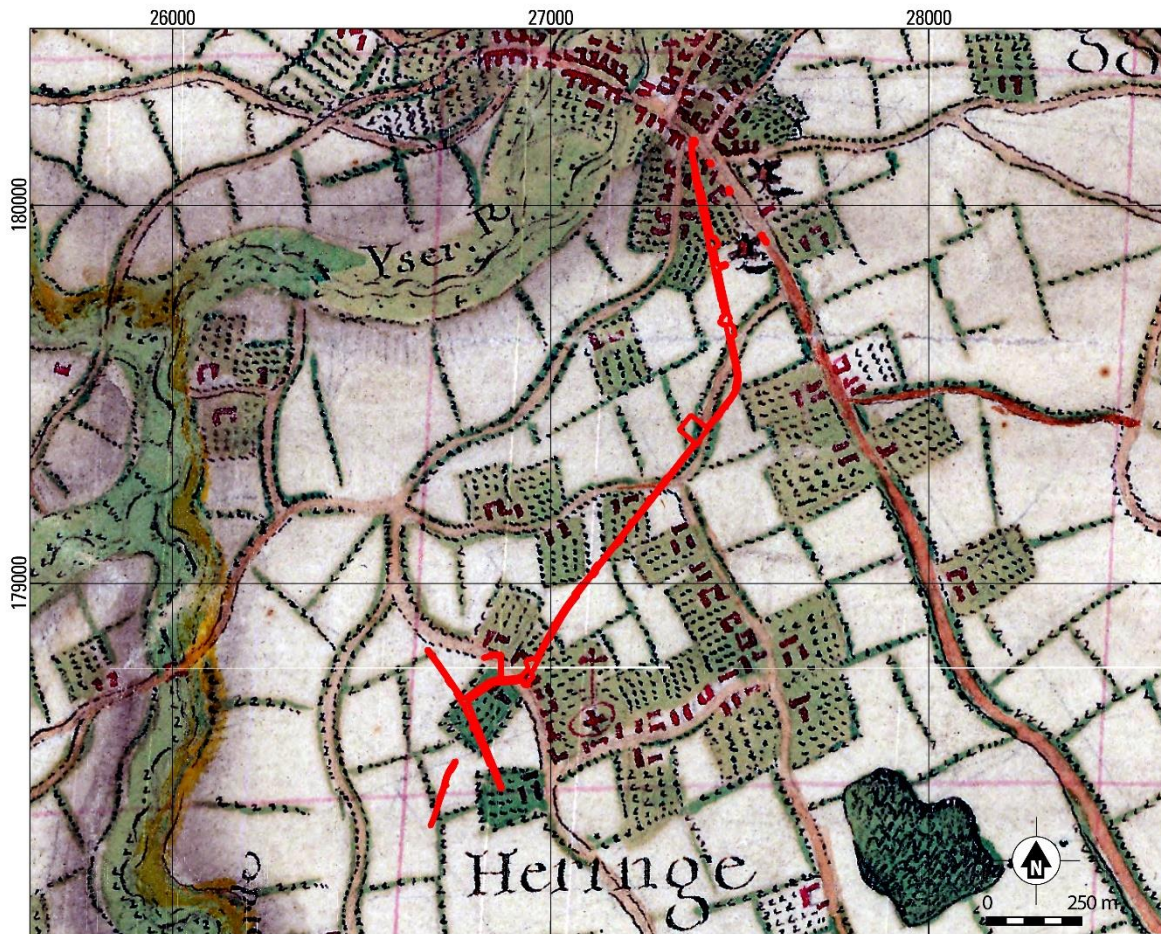


Fig. 2.8. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Masse-kaart (1729-1730). Bron: geo.onroerendergoed.be

De eerste beschikbare historische kaart is de Masse-kaart (fig. 2.8). Hierop is de vallei van de IJzer duidelijk aanwezig. Tevens is Roesbrugge opgetekend. Het stratenplan lijkt ook al aanwezig te zijn al wijkt de ligging iets af. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de gedetailleerdheid van de kaart en de nauwkeurigheid waarmee de kaart vervolgens te georefereren is.

Ter hoogte van Haringe is het moeilijker te bepalen welke elementen overeenkomen met de huidige situatie, door de manier waarop de kaart georeferereerd is. De kerk is opgetekend, maar ligt nu ten zuiden van het plangebied en deze hoort net ten noorden van de weg gelegen te zijn. Deze weg komt overeen met het huidige Haringeplein. Als we deze weg volgen als Haringestraat naar het noorden blijkt ergens een fout gemaakt te zijn met georefereren. Deze kaart is daardoor weinig bruikbaar om iets over het plangebied te kunnen zeggen.



Fig. 2.9. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Ferraris-kaart (1771-1778). Bron: geo.onroerendergoed.be

De Ferraris-kaart (fig. 2.9) is gedetailleerder en daardoor ook beter te georefereren. Deze kaart laat zien dat de Haringestraat aan het einde van de 18de eeuw al deels aanwezig is. Dit geldt tevens voor de Prof. Rubbrechtstraat. Echter is duidelijk dat het Haringeplein nog niet aanwezig is. De kerk ligt te midden van boomgaarden. Rondom de kerk is de Kerkebeek zichtbaar en een kerkhof. Iets ten noordoosten van de kerk is langs de Haringstraat de site met Walgracht te zien die als CAI-locatie 74619 is genoteerd. Dit geldt tevens voor een aantal andere van deze sites. Ten westen is een site met walgracht te zien op deze Ferraris kaart. Dit zou de residentiele site kunnen zijn die aangeduid wordt in de Cultuurhistorische atlas.

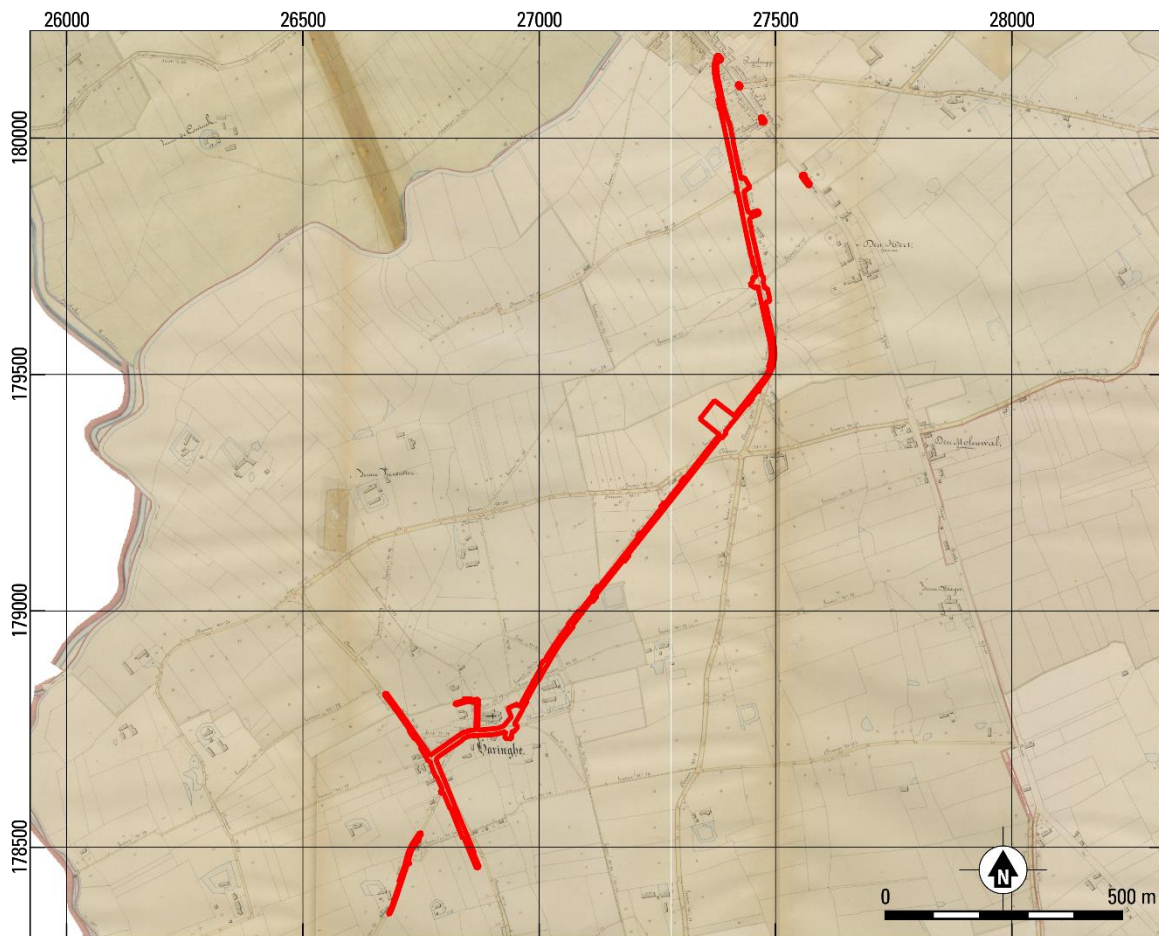


Fig. 2.10. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Atlas der Buurtwegen (1843-1845). Bron: geo.onroendergoed.be

Op de Atlas der Buurtwegen (fig. 2.10) is te zien dat rondom de kerk in Haringe een groot aantal voetwegen aangeduid zijn. De Haringestraat is wel verder aangelegd als buurtweg 15. De loop komt nog niet overeen met de huidige loop. De buurtweg is nog ten oosten en zuiden van een site met walgracht aangelegd en nog niet diagonaal aan de westzijde van deze site gelegen. Op deze kaart zijn meerdere sites met walgracht opgetekend. Waardoor de grote hoeveelheid CAI-locaties die deze sites aanduiden een bron toegewezen kan worden. Ook is op deze kaart een groot perceel rondom de kerk te zien, dat aan de zuidzijde van de huidige Haringestraat grenst.

Ter hoogte van het terrein voor grondverbetering is te zien, dat de Haringestraat nog in een hoek loopt met Heyburgstraat. Echter volgt voetweg 30 al de huidige loop van de Haringestraat.

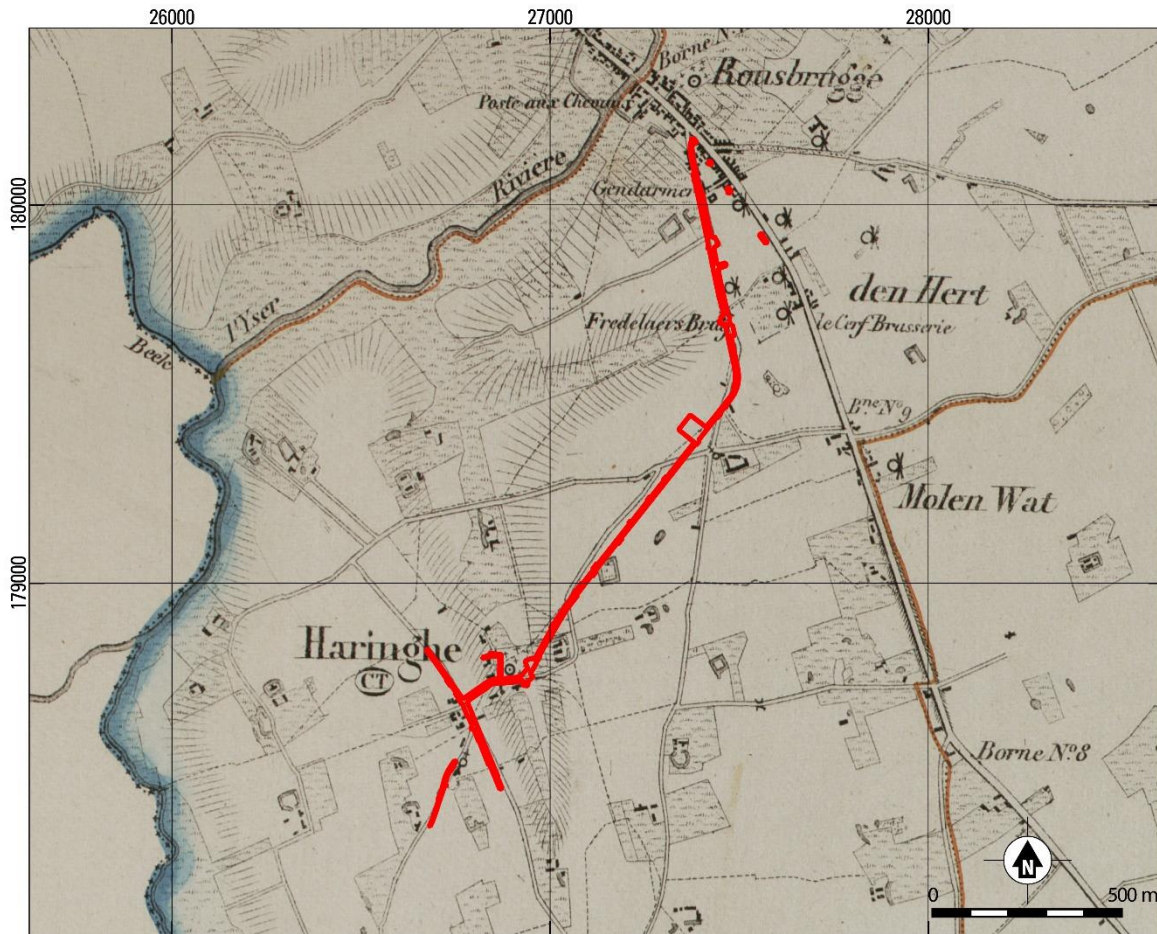


Fig. 2.11. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Vandermaelenkaart (ca. 1850). Bron: geo.onroerendergoed.be

De vandermaelenkaart (fig. 2.13) vertoont geen andere inzichten dan de Atlas der Buurtwegen.

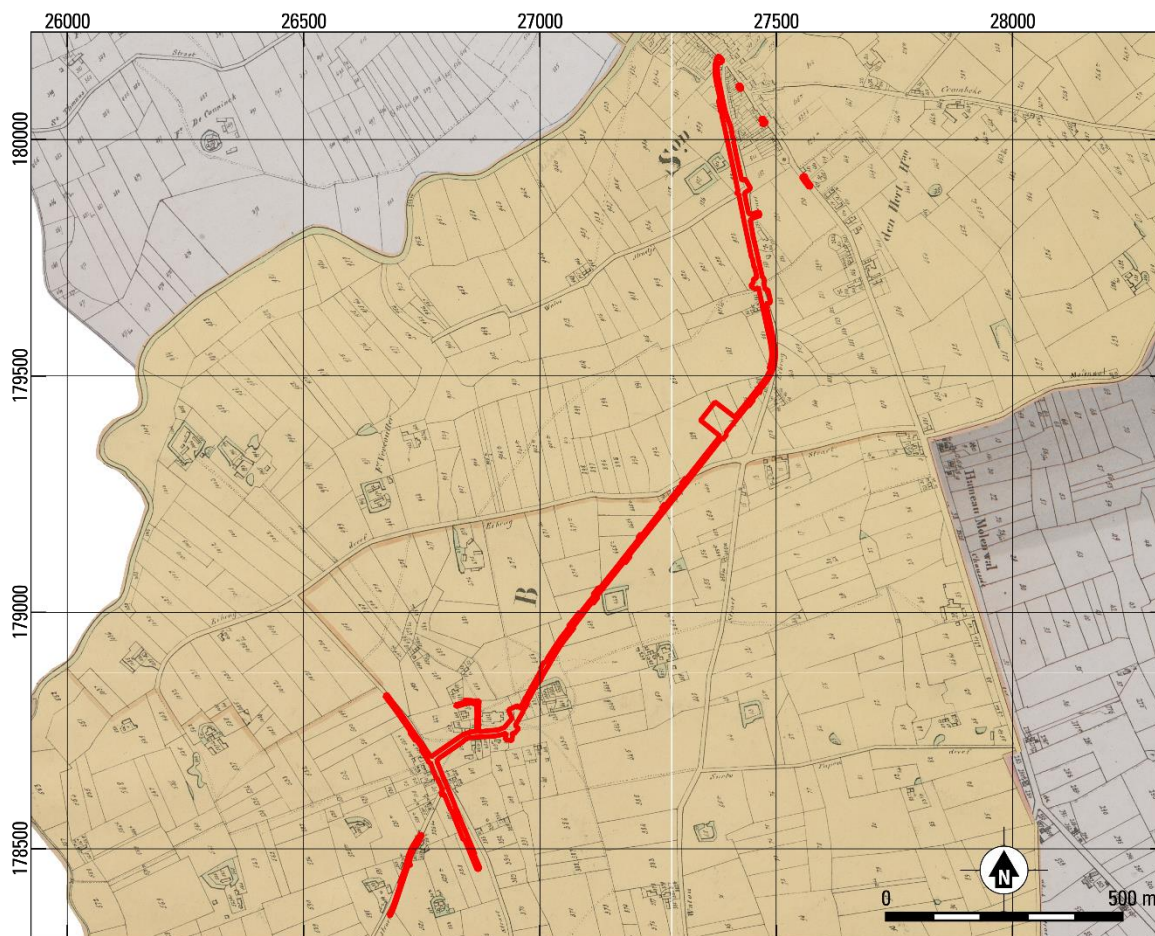


Fig. 2.12. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Popp-kaart (1842-1880). Bron: geo.onroerendergoed.be

Op de Poppkaart (fig. 2.12) is het verlengde van de Haringestraat, aangeduid met buurtweg 30 op de Atlas der Buurtwegen en op de Vandermaelen nog opgetekend als een voetweg. Waarschijnlijk is deze kaart opgetekend in de vroege jaren van de optekening en de Atlas der Buurtwegen is het laatste jaar van diens optekening, waardoor dit verschil verklaard kan worden.

Uit de historische kaarten blijkt dat de kerk en het kerkhof in het centrum van Haringe een groter oppervlak betroffen dan de huidige versie.

Tevens dient opgemerkt te worden dat op de historische kaarten geen indicatie van de mogelijk vesting rondom Roesbrugge terug te vinden is. Als deze aanwezig is geweest zal deze vroeger dan de Nieuwe tijd dateren.

2.2.3 LUCHTFOTOGRAFIE (NIEUWSTE TIJD SITUATIE)

Op de eerste luchtfoto (fig. 2.13) is te zien dat het Haringeplein en het verlengde van de Haringestraat aanwezig is. Deze is als Dorpsplein aangelegd in 1870. Dit blijkt duidelijk uit het vergelijken van de historische kaarten en de uitsnede van de topografische kaart van 1883 (fig. 2.14). Op dit laatste figuur is tevens te zien dat de Haringestraat, ter hoogte van de Heyburgstraat hetzelfde is als de huidige situatie. Deze situatie is gelijk aan de situatie zoals deze op de luchtfoto van 1971 te zien is.

Op deze foto is tevens te zien dat het terrein voor grondverbetering gelegen is ter hoogte van wei- of akkerlanden. Dit geldt tevens voor de locatie van Pompstation PS1 en PS2.



Fig. 2.13. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Plangebied geprojecteerd op de luchtfoto van 1971. Bron: geopunt.be

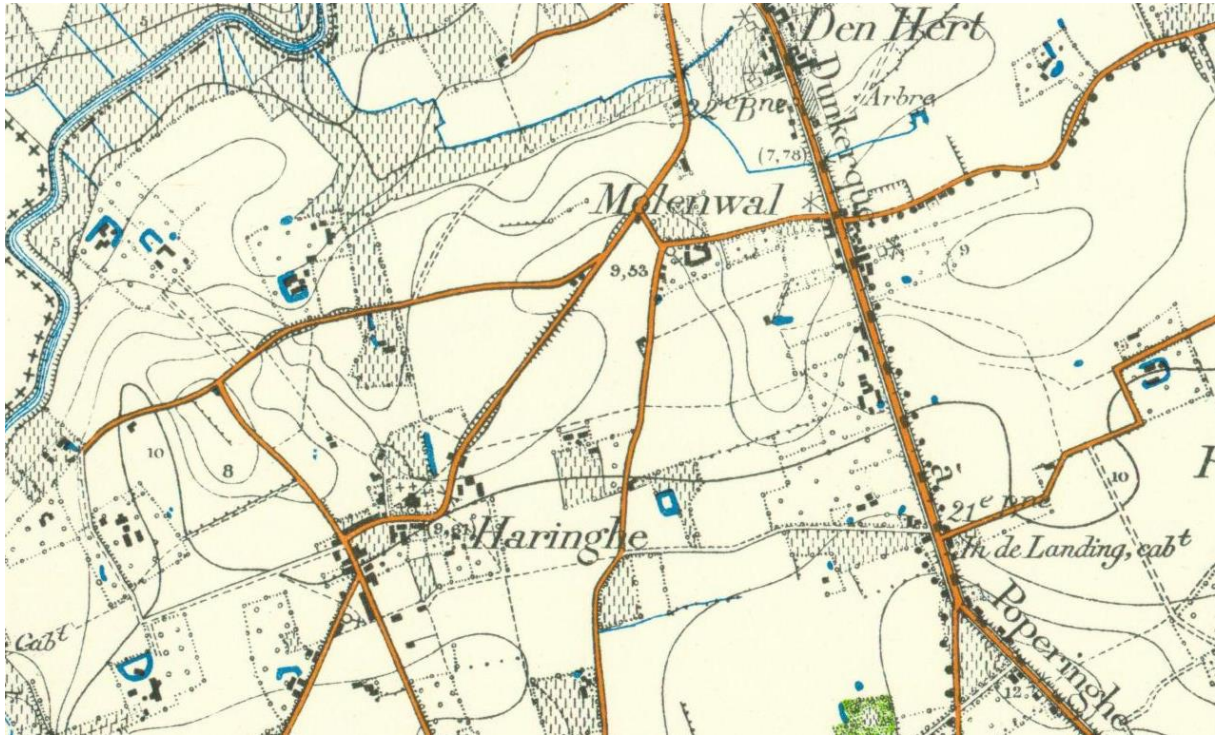


Fig. 2.14 Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Uitsnede van de Topografische kaart uit 1883. Bron: cartesius.be

Op de luchtfoto van 2014 (fig. 2.15) is te zien dat de bebouwing ter hoogte van Haringe en Roesbrugge is toegenomen. Het terrein voor grondverbetering en het terrein bij PS1 zijn nog steeds in gebruik als weidegrond.

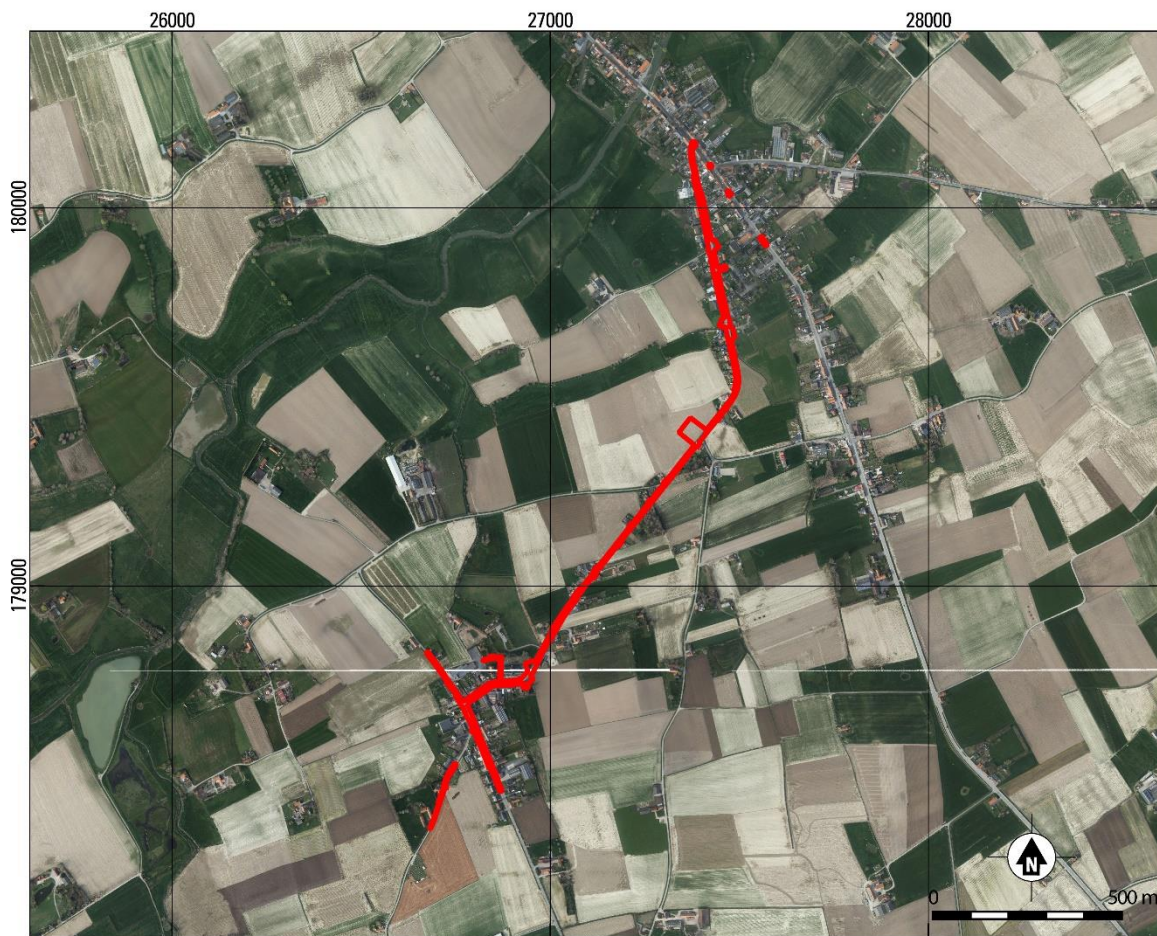


Fig. 2.15. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Plangebied geprojecteerd op de luchtfoto van 2014. Bron: geopunt.be

Op de meest recente luchtfoto (fig. 2.16) is te zien dat het terrein voor PS1 verhard is en dat er een gebouw is toegevoegd net ten oosten van het terrein. Het terrein voor grondverbetering is nog steeds onbebouwd.



Fig. 2.16. Poperinge – Aansluiting centrum Haringe op Roesbrugge (22.845). Plangebied geprojecteerd op de meest recente luchtfoto. Bron: geopunt.be

2.3 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING / SYNTHESE

In paragraaf 1.5 zijn de doel- en vraagstellingen van het onderzoek geformuleerd. In deze paragraaf zullen deze in de lopende tekst behandeld worden.

In het plangebied zullen riolerings- en wegeniswerkzaamheden uitgevoerd worden (zie paragraaf 1.2). Hierbij wordt Haringe aangesloten op het rioolsysteem van Roesbrugge. Daarbij wordt een gescheiden rioolstelsel aangelegd. Tijdens de werkzaamheden zal ook een terrein in gebruik genomen worden voor de opslag van materieel en gronden. Dit terrein wordt daarna verbeterd en zaaiklaar gemaakt. Voor het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om een inschatting te maken van de archeologische potentie en kenniswinst.

De archeologische waarde van het plangebied wordt als laag tot middelhoog ingeschat op basis van de uitgevoerde assessment. In de omgeving van het plangebied is nog weinig archeologisch onderzoek uitgevoerd, waardoor de bronnen voor deze inschatting schaars zijn. Echter blijkt dat in de omgeving wel degelijk de aanwezigheid van mensen is aangetroffen vanaf de Steentijd, zoals blijkt uit de silex fragmenten die aangetroffen zijn bij de Heydebeek in de buurt. De landschappelijke ligging van het plangebied maakt ook dat de aanwezigheid van steentijdresten zeker niet uitgesloten kunnen worden.

Daarnaast zijn er resten van Romeinse bouwmaterialen aangetroffen in de crypte van de St. Martinus kerk in Haringe. Het hergebruik van deze materialen zou kunnen wijzen op Romeinse bewoning in de omgeving. Ook resten uit latere perioden kunnen niet uitgesloten worden, aangezien de kerk dateert uit de Volle Middeleeuwen. De omvang van het kerkhof rondom de St. Martinuskerk is niet bekend over de gehele geschiedenis van de kerk, waardoor ook buiten de huidige begrenzing mogelijk resten van het kerkhof aanwezig kunnen zijn. Ook de schriftelijke overlevering van Haringe en Roesbrugge dateert uit deze periode. Uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd zijn veel sites met walgrachten aanwezig. Daarmee is er een hoge continuïteit aan bewoning in de omgeving van het plangebied.

In het plangebied worden verschillende werkzaamheden uitgevoerd, die een verschillende impact op het bodemarchief maken. Deze impact hangt sterk samen met het potentieel tot kenniswinst binnen de verschillende delen van het plangebied. Voor ieder onderdeel zal hieronder een gespecificeerd potentieel tot kenniswinst worden opgesteld. In bijlage 6 zijn de verschillende onderdelen inzichtelijk gemaakt.

2.3.1 AANLEG RIOLERING TER HOOGTE VAN DE WEGEN EN DE WEGENISWERKEN.

De aanleg van het huidige rioleringsstelsel en de huidige wegen hebben reeds gezorgd voor een hoge mate van verstoring (paragraaf 1.3). In bijlage 7 is een schematische weergave van deze verstoringen weergegeven. Hierin is rekening gehouden met de minimale verstoring van de aanwezige leidingen. De verwachting is echter dat de verstoring groter is, zoals beschreven in paragraaf 1.3. De impact van de toekomstige werken is dan ook eerder beperkt. Omwille van deze verstoringen is het potentieel op kenniswinst zeer gering over het grootste gedeelte van de werkzaamheden ter hoogte van de bestaande wegenis. Binnen het grootste gedeelte van het tracé van het plangebied zullen de rioleringen dieper ingegraven worden dan de bestaande. Gezien de verstoringen door de huidige weg en leidingen zullen (eventueel) enkel de onderzijden van diepe sporen verwacht kunnen worden. De baten van een onderzoek wegen hierbij niet op tegen de kosten. Voor het deel van het plangebied dat gelegen is ter hoogte van de bestaande wegen en grachten geldt dat er geen verder onderzoek nodig is. Het voorkomen van archeologische sporen of vondsten kan niet volledig uitgesloten worden. Daarom wordt gewezen op de bij wet verplichte meldingsplicht, indien bij de geplande graafwerken toch op archeologische sporen van enige omvang of belang zou gestoten worden.

In bijlage 7 is te zien dat rondom de kerk in Haringe een deel van de leidingen weliswaar ter hoogte van de huidige weg wordt aangelegd, maar dat de bestaande verstoringen zich voornamelijk langs de zijkant

van de huidige weg gelegen zijn en dat binnen deze delen dus mogelijk in onverstoorde grond. Uit het assessment is gebleken dat de contouren van het kerkhof rondom de kerk mogelijk groter is geweest, dan de huidige afzetting. Ter hoogte van de huidige weg kunnen mogelijk resten van dit kerkhof gelegen zijn, maar er dient tevens rekening gehouden te worden met resten van de historische kern van Haringe. Voor het gedeelte van de werkzaamheden rondom de kerk van Haringe wordt bijgevolg vervolgonderzoek geadviseerd. Die delen die hiervoor in aanmerking komen worden aangeduid op bijlage 10.

2.3.2 POMPSTATIONS

Binnen het plangebied zijn twee pompstations voorzien, die buiten de huidige wegen worden aangelegd. Pompstation PS1 wordt aangelegd aan de Haringestraat ter hoogte van nr. 482h. Uit het assessment is gebleken dat het terrein in zeer recente tijden is verhard. Daarbij is de werkzone al verstoord geraakt. Ook ter hoogte van het pompstation is de bovengrond daardoor al verstoord geraakt. Hierbij moet opgemerkt worden dat het pompstation slechts een klein oppervlakte betreft, namelijk 35 m². Hoewel er voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt, is het kennispotentieel voor het terrein van pompstation 1 omwille van de bestaande verstoring en beperkte oppervlakte nihil. Daartoe wordt voor dit terrein geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Pompstation 2 wordt tegen de Kerkebeek aangelegd. Voor de aanleg van dit pompstation worden bomen geroid. Daarnaast zijn hier een aantal nutsleidingen bekend, waardoor deels dit gebied al verstoord zal zijn. Verder betreft de aanleg van dit pompstation een zeer klein oppervlak van ca. 125 m². Door de bekende verstoringen en de beperkte oppervlakte is het potentieel tot kenniswinst zeer gering. Echter is het terrein gelegen in de voormalige dorpskern van Haringe. Over deze dorpskern is nog niet veel bekend waardoor iedere ingreep in de bodem ter hoogte van dit deel van Haringe daar informatie over kan opleveren. Daarmee wordt het kennis potentieel aanzienlijk verhoogd en wordt bijgevolg voor het terrein van Pomstation 2 vervolgonderzoek geadviseerd.

2.3.3 WERK AAN BEKEN

Op twee plaatsen wordt de RWA aangesloten op aanwezige waterlopen, namelijk ter hoogte van de Kerkebeek en de Beetjesbeek. Binnen de bestaande beken worden daarvoor aansluitingen gemaakt. Hierbij worden geen extra verstoringen aangebracht. Daardoor is het kennispotentieel binnen deze zones niet aanwezig. Voor deze delen wordt daarom geen vervolgonderzoek geadviseerd.

2.3.4 TERREIN VOOR GRONDVERBETERING

Voor de werkzaamheden binnen dit project wordt een terrein in gebruik genomen voor grondverbetering. Voorafgaand aan dit gebruik wordt binnen dit terrein ca 30 – 40 cm afgegraven. Tijdens de werkzaamheden zullen op dit terrein materialen en grond opgeslagen worden. Daarna zal het terrein hersteld worden naar het oorspronkelijke maaiveld. Daarna wordt door middel van diepploegen het terrein weer klaar gemaakt voor het inzaaien.

Uit het assessment is gebleken dat het terrein voor grondverbetering in de Nieuwe Tijd in gebruik is geweest als akker of weidegrond. Binnen dit terrein zijn geen verstoringen bekend.

Het terrein is landschappelijk zeer gunstig gelegen op een locatie tussen twee beken op een droger deel van het landschap. Het is daardoor archeologisch een interessante locatie. Op basis van het uitgevoerde assessment kunnen binnen het terrein sporen aangetroffen worden daterend vanaf de Steentijd tot de Nieuwe Tijd.

Deze middelhoge archeologische verwachting zorgt samen met de werkzaamheden voor een grote impact in de bodem en een hoog kennispotentieel. Voor dit terrein wordt bijgevolg vervolgonderzoek geadviseerd.

2.3.5 CONCLUSIE

In bovenstaande paragrafen is voor het plangebied het potentieel tot kenniswinst besproken. De locaties waar werkzaamheden plaatsvinden ter hoogte van wegen hebben een zeer laag potentieel tot kenniswinst. De uitzonderingen zijn gelegen rondom de kerk in Haringe en worden hieronder verder besproken. Gezien de bestaande verstoringen kunnen enkel de onderzijden van diepe sporen uit de periode Neolithicum - Nieuwste Tijd aangetroffen worden. In deze zone is dan ook geen vervolgonderzoek nodig.

Tevens geldt voor de zones waar de RWA wordt aangesloten aan de aanwezige waterlopen en waar de pompstation PS1 worden geïnstalleerd geen potentieel tot kenniswinst. Bestaande verstoringen zoals de beken zelf, aanwezige bomen en de beperkte oppervlakte waarop de werkzaamheden plaatsvinden dragen bij aan het gebrek aan kennispotentieel. Ook binnen deze zones is geen vervolgonderzoek nodig.

Binnen het plangebied zijn drie zones aan te wijzen waar wel vervolgonderzoek wordt geadviseerd. Deze zijn aangeduid op bijlage 10. Het betreft de werkzaamheden rondom de kerk in Haringe, het terrein voor pompstation PS2 en het terrein voor grondverbetering.

Rondom de kerk in Haringe vinden werkzaamheden weliswaar plaats ter hoogte van de bestaande wegenis, maar behalve de wegenis zijn op deze zones geen verstoringen bekend. Daarbij geldt dat het niet bekend is of het kerkhof altijd de huidige omvang heeft gehad of dat deze zoals de historische kaarten lijken aan te tonen, groter is geweest en dus ook onder de huidige wegenis nog aanwezig kan zijn. Voor dit deel wordt vervolgonderzoek geadviseerd en door de ligging ter hoogte van de huidige weg wordt direct opgraving geadviseerd voorafgaand in samenwerking met de geplande werken.

Binnen het terrein voor PS2 zou mogelijk nog een deel van de oude bewoningskern van Haringe aangetroffen kunnen worden. Daarbij hebben de werkzaamheden binnen dit terrein een behoorlijke impact op het bodemarchief. Bijgevolg geldt voor dit terrein een potentieel tot kenniswinst. Daardoor wordt voor dit terrein vervolgonderzoek geadviseerd.

Het terrein voor grondverbetering is gelegen op een archeologisch interessante locatie. Daarnaast zijn er geen verstoringen bekend binnen dit terrein. De werkzaamheden zullen dus een behoorlijke impact hebben op het bodemarchief. Door de archeologische verwachting en de impact geldt voor dit terrein een hoge potentie op kenniswinst. Voor dit terrein wordt bijgevolg vervolgonderzoek geadviseerd. Het vervolgonderzoek voor het terrein voor grondverbetering en het pompstation dient gefaseerd uitgevoerd te worden. In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd te worden. Hieruit zal moeten blijken wat de beste vervolgstراتيجية is (archeologische boringen, proefsleuven of geen vervolg).

2.4 SAMENVATTING

In het plangebied zullen riolerings- en wegeniswerken worden uitgevoerd (zie paragraaf 1.2). Voor het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om een inschatting te maken van de archeologische potentie en kenniswinst (hoofdstuk 2). De aanleg van het huidige rioleringsstelsel en de huidige wegen hebben reeds gezorgd voor een hoge mate van verstoring (paragraaf 1.3). De impact van de geplande werkzaamheden is beperkt ter hoogte van de bestaande wegen en rioleringen. Omwille van de verstoringen is het potentieel op kenniswinst zeer gering. De baten van een eventueel onderzoek wegen niet op tegen de kosten. Een uitzondering hierop betreffen de locaties rondom de kerk in Haringe. Hier

wordt mogelijk onverstoord grond geroerd, dat overlap kan hebben met het kerkhof, dat groter lijkt te zijn geweest dan de huidige begrenzing.

Dit geldt tevens voor de locaties van de pompstation PS1 en waar de RWA wordt aangesloten aan de bestaande waterlopen. De beperkte oppervlakte en de bestaande verstoringen zorgen voor een gebrek aan kennispotentieel. Voor deze zones wordt bijgevolg geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Hieruit volgt dat ter hoogte van de kerk in Haringe, het terrein voor grondverbetering en de zone voor PS2 wel aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Deze zones binnen het plangebied hebben potentie op kennisvermeerdering voor alle periodes (voor meer specificaties zie paragraaf 2.3) De eventueel aanwezige archeologische waarden worden hier bedreigd door de geplande werkzaamheden (impact). Voor deze onderzoeksgebieden wordt dan ook archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd. Dit onderzoek dient gefaseerd uitgevoerd te worden ter hoogte van het terrein voor grondverbetering en het pompstation. In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd te worden. Hieruit zal moeten blijken wat de beste vervolgstراتيجية is (archeologische boringen, proefsleuven of geen vervolg). Voor de zones rondom de kerk wordt een opgraving geadviseerd dat voorafgaand en in samenspraak met de geplande werkzaamheden uitgevoerd dient te worden.

3 LITERATUUR

Debrabandere, F./M. Devos/P. Kempeneers/V. Mennen/ H. Ryckeboer/W. Van Osta, 2010: *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend woordenboek*, Brussel.

Kempeneers, P./K. Leenders/V. Mennen/B. Vannieuwenhuyze, 2016: *De Vlaamse waternamen. Verklarend en geïllustreerd woordenboek. Deel I. De provincies Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant en het Brussels hoofdstedelijk Gewest*, Leuven (Werken van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie. Vlaamse afdeling 29).

Bogemans, F./C. Baeteman, 2006: *Kaartblad 19-20 Veurne-Roeselare. Toelichting bij de Quartairgeologische kaart*, Brussel.

Gullentops, F./F. Bogemans/G. de Moor/E. Paulissen/A. Pissart, 2001: Quaternary lithostratigraphic units (Belgium), *Geologica Belgica* 4, 1-2, 153-164.

Jacobs, P./M. De Ceukelaire, 2002: *Kaartblad 19-20 Veurne-Roeselare. Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België, Vlaams Gewest*, Brussel.

Laga, P./S. Louwye/S. Geets, 2001: Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium), *Geologica Belgica* 4, 1-2, 135-152.

Ranst, E. Van/C. Sys, 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20.000)*, Gent.

T'Jonck, G., 1959: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Hoogstade 65 E*, Gent.

Termote, J., 2011: Cultuurhistorische atlas van de Westhoekdorpen, Een historisch-topografisch onderzoek van de dorpen in de Franse en Vlaamse Westhoek, Cultuurhistorische atlas van de dorpen in de Vlaamse Westhoek

websites

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://dov.vlaanderen.be>

<https://geo.onroerenderfgoed.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be>

<https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

4 LIJST VAN BIJLAGEN

1. Overzicht van de archeologische perioden
2. Gedetailleerde weergave van de geplande werkzaamheden
3. Richtlijnen aanleg rioolbuizen en schematische weergave
4. Kadastrale kaart
5. Gedetailleerde plannen van de bestaande situatie
6. Schematische weergave van de werkzaamheden (zone aanduiding)
7. Historische kaarten op groter formaat
8. Luchtfoto's op groter formaat
9. Schematische weergave van de bestaande situatie
10. Aanduiding onderzoeksgebieden